

# Hogeschool van Arnhem en Nijmegen

## HBO-Bachelor Voeding en Diëtetiek

### Uitgebreide opleidingsbeoordeling



## Inleiding

Dit visitatierapport bevat de beoordeling van de bestaande hbo-bacheloropleiding Voeding en Diëtetiek van de Hogeschool van Arnhem en Nijmegen (HAN). De beoordeling is uitgevoerd door een visitatiepanel dat door NQA in opdracht van HAN is samengesteld. Het panel is in overleg met de opleiding samengesteld en is voorafgaand aan de visitatie door de NVAO goedgekeurd.

Het rapport beschrijft de bevindingen, overwegingen en conclusies van het panel. Het is opgesteld conform het *Beoordelingskader voor de uitgebreide opleidingsbeoordeling* van de NVAO (6 december 2010) en het *NQA Protocol 2011 voor de uitgebreide opleidingsbeoordeling*.

De visitatie heeft plaatsgevonden op 10 en 11 mei 2011.

Het visitatiepanel bestond uit:

Naam	Rol	Domeindeskundige
1. De heer dr.ir. R. Hartemink	voorzitter	ja
2. Mevrouw J.A. Iestra PhD	lid	ja
3. Mevrouw mr. A.M. Evers	lid	ja
4. Mevrouw Y. Hoekstra	studentlid	nee

De volgende auditor van NQA trad op als secretaris van het panel:

Naam	Gecertificeerd d.d.	E-mailadres
Mevrouw drs. P. Göbel	17 november 2010	<a href="mailto:gobel@nqa.nl">gobel@nqa.nl</a>

Mevrouw mr. E.F.M. Manse, beleidsmedewerker bij het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, Directie Hoger Onderwijs en Studiefinanciering, heeft de visitatie als toehoorder bijgewoond.

Bij de aanvraag werd door de instelling een kritische reflectie aangeboden die naar vorm en inhoud voldeed aan de eisen van het desbetreffende beoordelingskader van de NVAO en aan de eisen van het *NQA Protocol 2011*. Het panel heeft de kritische reflectie bestudeerd en een bezoek aan de opleiding gebracht. De kritische reflectie en alle overige (mondeling en schriftelijk) verstrekte informatie hebben het visitatiepanel in staat gesteld om tot een weloverwogen oordeel te komen.

Het visitatiepanel verklaart dat de beoordeling van de opleiding in onafhankelijkheid heeft plaatsgevonden.

Utrecht, 10 oktober 2011

Panelvoorzitter

  
dr.ir. R. Hartemink

Panelsecretaris

  
drs. P. Göbel



## Samenvatting

De opleiding Voeding en Diëtetik leidt studenten op voor voedingskundige-diëtist. De opleiding maakt deel uit van het Instituut Paramedische Studies van Hogeschool van Arnhem en Nijmegen. De opleiding is de laatste jaren sterk gegroeid. In 2004 stroomden er 159 studenten in, in 2010 waren dat ruim 200 studenten, waardoor het personeelsbestand met nieuwe, veelal jonge, docenten is uitgebreid. Daarnaast heeft de opleiding sinds de vorige visitatie haar curriculum competentiegericht ingevuld, waardoor inhoud, werkvormen, toetsingen en begeleiding zijn veranderd. Het panel heeft alle standaarden met minimaal een voldoende gewaardeerd. De waardering van het panel voor het competentiegerichte curriculum blijkt uit de beoordeling 'goed' bij de derde en vierde standaard. Het panel vindt de kwaliteit van de bacheloropleiding Voeding en Diëtetik voldoende.

### *Beoogde eindkwalificaties*

De opleiding gaat uit van de landelijke competenties die in 2004 in het landelijk overleg van de opleidingen Voeding en Diëtetik zijn vastgesteld. Deze competenties zijn op hbo-bachelorniveau geformuleerd, zoals blijkt uit de vergelijking met de Dublin descriptoren. De opleiding heeft de negen majorcompetenties gekoppeld aan de context van beroepstaken in verband met de competentiegerichtheid van het curriculum.

### *Programma*

Het programma is opgebouwd uit onderwijseenheden waarin studenten kennis en vaardigheden verwerven om specifieke beroepstaken te kunnen uitvoeren. Studenten ontwikkelen via opdrachten en rollenspelen methodische, cliëntgerichte vaardigheden op het gebied van diagnosticeren, communiceren en het ontwerpen van interventies. Het panel is positief over de opbouw in de beroepsvaardigheden, waardoor studenten al in een vroeg stadium leren werken met (simulatie)patiënten. De opleiding zoekt naar mogelijkheden om onderzoeksvaardigheden een goede plaats in het curriculum te geven.

Het panel is zeer positief over de consistentie van het programma. De concentrische opbouw garandeert dat studenten competenties op een steeds hoger niveau ontwikkelen. Binnen een onderwijseenheid werken studenten aan verschillende beroepstaken en competenties, waardoor de samenhang tussen de verschillende taken voor studenten duidelijk wordt. Het ondersteunende theorieonderwijs zorgt ervoor dat studenten een goede kennisbasis ontwikkelen die zij nodig hebben bij de uitvoering van beroepstaken en het maken van de diverse producten.

Het panel vindt dat de opleiding werkvormen heeft gekozen die passen bij het competentiegerichte onderwijs en aansluiten op de beroepspraktijk aansluiten. Enerzijds krijgen studenten, zeker in het eerste jaar, nog duidelijke cursussen om zich de theorie van verschillende onderwerpen eigen te maken. Anderzijds moeten ze meteen individueel of in groepen aan een project werken of een anamnese bij een simulatiepatiënt afnemen.

Het panel heeft waardering voor de zorgvuldigheid van de intakeprocedure. Studenten krijgen de gelegenheid om zich via zomercursussen voor te bereiden op het eerste jaar. Ook tijdens het eerste jaar kunnen studenten zich op diverse terreinen bijscholen. Het panel is positief over de invoering van duidelijke criteria voor het bindend negatief studieadvies, en over het initiatief van de opleiding om met studenten bij wie zij twijfels over motivatie of achtergrond heeft, een intakegesprek te voeren. Studenten vinden het programma studeerbaar al kan de studielast wel beter gespreid worden.

#### *Personeel*

De opleiding heeft nog niet haar streefdoel voor docenten op master- en bachelorniveau bereikt, maar docenten krijgen wel de gelegenheid om een masteropleiding te volgen of promotie-onderzoek te doen waardoor zij naar een hogere functie door kunnen stromen. Het panel is ervan overtuigd dat de docenten vakinhoudelijk goed zijn geschoold.

Het panel heeft een enthousiast team aangetroffen dat de verandering naar competentiegericht onderwijs goed heeft aangepakt. De vele veranderingen hebben wel geleid tot meer werkdruk bij docenten, maar niet tot een extreme werkdruk. De docenten voelen zich gewaardeerd.

#### *Voorzieningen*

Het panel heeft tijdens de rondleiding kunnen zien dat de visie op transparantie met name zichtbaar is bij de werkplekken van docenten, maar ook verder in het gebouw zal worden doorgetrokken. De ruimtes die de opleiding gebruikt, passen bij het onderwijsconcept van competentiegericht leren. Studenten hebben in voldoende mate toegang tot informatiebronnen, zowel fysiek als digitaal. De digitale informatievoorziening van de opleiding blijkt goed aan te sluiten bij wat studenten verwachten.

Het panel stelt vast dat de opleiding een uitgebreid systeem van studieloopbaanbegeleiding heeft, waardoor de studieloopbaanbegeleider goed de voortgang van studenten kan bewaken. Het panel heeft waardering voor de groepsbijeenkomsten over onder andere studeergedrag.

#### *Kwaliteitszorg*

Het panel heeft een opleiding aangetroffen waar een lerende en verbeterende attitude de grondhouding van docenten en management vormt. De opleiding voert verbeteringen uit op basis van enquêtes en andere onderzoeken, en op advies van diverse gremia (bijvoorbeeld docenten, studenten, beroepenveldcommissie en opleidingscommissie). Gezien de lage respons bij evaluaties lijkt een vorm van enquêtemoeheid op te treden. Het panel is het met de opleiding eens dat er naar nieuwe manieren van kwaliteitsbewaking moet worden gekeken. Het door de opleiding ingestelde klassenvertegenwoordigersoverleg is hier een voorbeeld van.

#### *Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties*

Het panel is positief over de wijze van toetsing bij de opleiding Voeding en Diëtetiek. De formatieve toetsen die tijdens een onderwijseenheid worden afgenomen, kunnen studenten als bewijs in hun portfolio voor het summatieve assessment opnemen.

Het panel is ervan overtuigd dat de studenten via deze vorm van toetsing voldoende kennis en vaardigheden opdoen die zij nodig hebben in de beroepspraktijk. Wel dringt het panel aan op een steviger borging van de kwaliteit van toetsen, onder andere via structurele controle door het taakteam toetsing en door adequate beoordelingsformulieren waardoor ook de feedback voor studenten duidelijker wordt.

Het panel heeft vastgesteld dat afgestudeerden over het bachelor-niveau beschikken. Studenten vinden relevante functies in de beroepspraktijk en ook de doorstroming naar een masteropleiding van de Universiteit Wageningen verloopt zonder noemenswaardige problemen. Het werkveld is tevreden over het niveau van kennis en vaardigheden van de afgestudeerden.





## Inhoudsopgave

<b>1</b>	<b>Basisgegevens van de opleiding</b>	<b>11</b>
<b>2</b>	<b>Beoordeling</b>	<b>13</b>
	<b>Beoogde eindkwalificaties</b>	<b>13</b>
	Standaard 1 Beoogde eindkwalificaties	13
	<b>Programma</b>	<b>15</b>
	Standaard 2 Oriëntatie van het programma	15
	Standaard 3 Inhoud van het programma	18
	Standaard 4 Vormgeving van het programma	19
	Standaard 5 Instroom	20
	Standaard 6 Studeerbaarheid	22
	Standaard 7 Duur	23
	<b>Personeel</b>	<b>24</b>
	Standaard 8 Personeelsbeleid	24
	Standaard 9 Kwaliteit van het personeel	25
	Standaard 10 Kwantiteit van het personeel	27
	<b>Voorzieningen</b>	<b>28</b>
	Standaard 11 Materiële voorzieningen	28
	Standaard 12 Studiebegeleiding	29
	<b>Kwaliteitszorg</b>	<b>31</b>
	Standaard 13 Evaluatie resultaten	31
	Standaard 14 Verbetermaatregelen	32
	Standaard 15 Betrokkenheid bij kwaliteitszorg	33
	<b>Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties</b>	<b>35</b>
	Standaard 16 Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties	35
<b>3</b>	<b>Eindoordeel over de opleiding</b>	<b>39</b>
<b>4</b>	<b>Aanbevelingen</b>	<b>41</b>
<b>5</b>	<b>Bijlagen</b>	<b>43</b>
	Bijlage 1: Eindkwalificaties van de opleiding	45
	Bijlage 2: Overzicht opleidingsprogramma	47
	Bijlage 3: Deskundigheden leden visitatiepanel en secretaris	49
	Bijlage 4: Bezoekprogramma	53
	Bijlage 5: Bestudeerde documenten	57
	Bijlage 6: Verklaring van volledigheid en correctheid van de informatie	61



# 1 Basisgegevens van de opleiding

## Administratieve gegevens van de opleiding

1. Naam opleiding in CROHO	Voeding en Diëtetiek
2. Registratienummer opleiding in CROHO	34579
3. Oriëntatie en niveau	hbo-bachelor
4. Aantal studiepunten	240
5. Afstudeerrichting(en)	n.v.t.
6. Variant(en)	Voltijd
7. Locatie(s)	Nijmegen
8. AD-programma*	n.v.t.
9. Registratienummer AD in CROHO	n.v.t.

\*) Associate Degree, indien van toepassing

## Administratieve gegevens van de instelling

10. Naam instelling	Hogeschool van Arnhem en Nijmegen
11. Status instelling	bekostigd
12. Resultaat instellingstoets kwaliteitszorg	n.v.t.

## Kwantitatieve gegevens over de opleiding

### Instroom

Instroom (aantallen)		Studie-jaar						
Vorm	Vooropleiding	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Voltijd	Anders	10	26	16	23	10	19	7
	Buitenlands	13	12	6	6	3	3	10
	MBO	28	45	36	46	33	41	45
	HAVO	77	99	63	91	85	136	116
	VWO	31	32	15	12	27	34	25
Totaal Voltijd		159	214	136	178	158	233	203

### Doorstroom (HF rendement van 5 jaar studeren)

Rendement	Cohortjaar						
Vorm	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Voltijd	97,4%	94,6%	93,5%	85,5%	91,0%	93,1%	85,1%
Totaal	97,4%	94,6%	93,5%	85,5%	91,0%	93,1%	85,1%

### Uitstroom

Geslaagd (aantallen)		Studie-jaar					
Vorm	Vooropleiding	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Voltijd	Anders	2	3	7	5	11	9
	Buitenlands	1	6	7	5	4	2
	MBO	5	5	9	22	20	22
	HAVO	15	25	31	56	51	44
	VWO	10	13	16	23	22	14
Totaal Voltijd		33	52	70	111	108	91

De gerealiseerde docent-studentratio bedraagt 1:28.

Het aantal contacturen is gedefinieerd als de som van de contacturen van alle leerjaren van alle voltijdse bacheloropleidingen binnen het instituut voor onderwijsverstrekking, begeleiding, toetsing en assessment, overige groepsactiviteiten en individuele contactgebonden activiteiten (inclusief stage), gedeeld door 42 (aantal onderwijsweken).

Propedeuse	20
Hoofdfase 1	18
Hoofdfase 2	32
Hoofdfase 3	32

## 2 Beoordeling

Het visitatiepanel beschrijft hieronder per standaard van het NVAO beoordelingskader de bevindingen, overwegingen en conclusies. Het eindoordeel over de opleiding volgt in hoofdstuk 3.

### Beoogde eindkwalificaties

#### Standaard 1 Beoogde eindkwalificaties

*De beoogde eindkwalificaties van de opleiding zijn wat betreft inhoud, niveau en oriëntatie geconcretiseerd en voldoen aan internationale eisen.*

#### **Bevindingen**

De opleiding Voeding en Diëtetiek van de HAN leidt studenten op tot voedingskundige-diëtist. Afgestudeerden krijgen de titel Bachelor (Bc) en de titel Diëtist. De voedingskundige-diëtist richt zich op de klant en bevordert de gezondheid en de kwaliteit van leven van de klant (of houdt deze in stand). De afgestudeerde voedingskundige-diëtist kan werken binnen verschillende sectoren van de gezondheidszorg en bij welzijnsorganisaties (zoals ziekenhuizen, fitness- of wellnessorganisaties, een diëtistenpraktijk). Daarnaast kunnen afgestudeerden aan de slag binnen bedrijven en de dienstverlenende sector (zoals de voedings- en genotsmiddelenindustrie, opleidingsinstituten, onderzoeksinstituten).

#### *Eindkwalificaties*

De eindkwalificaties van de opleiding bestaan uit negen majorcompetenties. Deze zijn gebaseerd op het *Beroepsprofiel van de Nederlandse Vereniging voor Diëtisten* (NVD, 2003), het *Landelijk competentieprofiel voor de opleiding Voeding en Diëtetiek* (LOOVD, 2004) en het *Domeincompetentieprofiel Health* (IPS HAN, 2005). De domeincompetenties Health zijn door de paramedische opleidingen van het Instituut voor Paramedische Studies waartoe de opleiding Voeding en Diëtetiek behoort, benoemt om de onderlinge samenwerking tussen studenten te bevorderen. Deze competenties zijn verweven met de competenties voor een voedingskundige-diëtist. De competenties met de beschrijvingen zijn opgenomen in het *Opleidingsprofiel Bachelor Voeding en Diëtetiek* (IPS, 2010-2011). De majorcompetenties zijn gerelateerd aan drie centrale beroepstaken: het werken met en voor cliënten, het werken in en voor een organisatie en het werken aan professionalisering. Het panel vindt de majorcompetenties relevant voor het beroep van voedingskundige-diëtist. Het landelijke competentieprofiel zal in 2011-2012 worden geactualiseerd.

In een tabel in het *Opleidingsprofiel* geeft de opleiding de relatie tussen de rollen uit het landelijk competentieprofiel, de domeinspecifieke competenties en de majorcompetenties weer.

Daarnaast toont de opleiding de relatie aan tussen de majorcompetenties en de drie centrale beroepstaken. Tot slot laat de opleiding zien hoe de aspecten uit de Algemene Maatregel van Bestuur voor diëtisten zich verhouden tot de majorcompetenties.

### *Niveau*

De opleiding heeft de competenties gerelateerd aan de Dublin descriptor en toont met een matrix in het *Opleidingsprofiel* aan hoe de competenties zich tot de Dublin descriptoren verhouden. Daarnaast geeft de opleiding in het *Opleidingsprofiel* een uitvoerige beschrijving hoe elk van de Dublin descriptoren is uitgewerkt binnen de onderwijseenheden en de toetsing. Binnen de competenties is er een opbouw in drie beheersingniveaus. De opleiding heeft deze niveaus in relatie tot de beroepstaken in het *Opleidingsprofiel* beschreven. Tot slot heeft de opleiding het Europese competentieprofiel (*European Academics and Practitioner standards for Dietetics*, 2009) naast de majorcompetenties gelegd en heeft vastgesteld dat dit profiel in de competenties is terug te vinden. Het panel heeft het Europees competentieprofiel naast de documenten van de opleiding gelegd en heeft vastgesteld dat dit profiel daar goed in terug te vinden is. De opleiding heeft bij de totstandkoming van dit Europese profiel door haar voorzitterschap een voortrekkersrol vervuld. De opleiding heeft daarnaast zitting in het bestuur van het Europese netwerk DIETS (Dietitians Improving Education and Training Standards).

In verband met internationale diploma-erkenning hebben de vier opleidingen Voeding en Diëtetiek in Nederland het *National Transcript* (*National Transcript, deel A en deel B*, 2010) opgesteld met daarin onder andere een themabeschrijving voor een body of knowledge and skills (BoKS).

De docenten van de opleiding zijn ook actief in het post-hbo-onderwijs, waardoor zij in de gelegenheid zijn nieuwe kennis in de bacheloropleiding in te brengen en de eindkwalificaties aan de actualiteit te toetsen.

### *Beroepenveldcommissie*

De opleiding beschikt over een breed samengestelde beroepenveldcommissie die de opleiding gevraagd en ongevraagd advies geeft. Het panel heeft vastgesteld dat de opleiding de adviezen van deze commissie serieus neemt en veelal opvolgt (vergelijk onder andere standaard 16).

### **Overwegingen**

Het panel heeft vastgesteld dat de opleiding haar competenties heeft afgeleid van de landelijke competenties en dat zij daarbij ook de internationale normen goed heeft betrokken. Het panel heeft uit diverse tabellen kunnen afleiden dat het niveau van de competenties voldoet aan het bachelorniveau. Het panel waardeert de actieve rol van de opleiding bij de totstandkoming van een Europese standaard en de proactieve houding om de opleiding aan te passen aan relevante ontwikkelingen in de (Europabrede) omgeving. Het panel is positief

over de breed samengestelde beroepenveldcommissie en over de actieve bijdragen van deze commissie aan de verbetering en invulling van het onderwijs.

### **Conclusie**

Het panel komt op basis van bovenstaande overwegingen tot het oordeel **goed**.

## **Programma**

### **Standaard 2 Oriëntatie van het programma**

*De oriëntatie van het programma waarborgt de ontwikkeling van vaardigheden op het gebied van wetenschappelijk onderzoek en/of de beroepspraktijk*

### **Bevindingen**

De opleiding omvat vier studiejaren. Het curriculum is opgebouwd uit onderwijseenheden (OWE) die uit verschillende componenten bestaan (zie bijlage 2). In de eerste twee studiejaren volgen studenten vijf onderwijseenheden per jaar. In het derde jaar zijn er twee onderwijseenheden en een minor. Het afstudeerjaar bestaat uit *Diëtistisch Handelen* (stage) en *Toegepast Onderzoek en Health Promotion* (afstuderen).

### **Actualiteit**

De opleiding wil de studenten vertrouwd maken met de praktijk van de voedingskundige-diëtist. Daarvoor vindt zij het belangrijk dat het curriculum actueel is. Het panel heeft vastgesteld dat de beroepenveldcommissie een belangrijke bijdrage levert in het actueel houden van het curriculum. Sinds 2010 presenteren en bespreken de docenten alle onderwijseenheden met de leden van de beroepenveldcommissie. Hierbij wordt gekeken naar actualiteit, verbinding met praktijkgericht onderzoek en aansluiting van de inhoud van het curriculum bij de behoeften uit het werkveld, zoals het panel uit de notulen en de gesprekken heeft afgeleid. Diëtisten uit de praktijk zijn als externe assessoren en deskundigen bij het afnemen van assessments betrokken en beoordelen in die rol of de inhoud van het portfolio actueel is. Bij het ontwikkelen van onderwijseenheden en casuïstiek betreft de opleiding docenten met actuele of recente praktijkervaring en diëtisten uit de praktijk.

### **Beroepsvaardigheden**

In het curriculum is volgens het panel voldoende aandacht voor het ontwikkelen van de beroepsvaardigheden (skills) bij studenten. Al vanaf het eerste jaar voeren studenten in een skillslab gesprekken met simulatiepatiënten. Van te voren hebben studenten de theorie over gesprekvoering gehad, hebben ze films met voorbeelden bekeken en in de groep op elkaar geoefend. Het panel heeft van docenten vernomen dat de techniek voor motivational interviewing onderdeel is van de verschillende gesprekstijlen die studenten krijgen aangeboden. Als basis gebruiken docenten het boek *Diëtistisch Consult*. In een minor

kunnen studenten zich verder in deze techniek verdiepen. Enkele leden van het panel hebben skillsbijeenkomsten bijgewoond. Zij zijn van mening dat het studenten een goede leeromgeving biedt. Zeker, omdat het gesprek wordt opgenomen en later in een feedbackbijeenkomst met de groep wordt besproken.

Naast de methodische aanpak vindt het panel het belangrijk dat studenten leren werken in een multidisciplinaire omgeving. Binnen het instituut IPS werken studenten van de vier daarin ondergebrachte opleidingen (Ergotherapie, Fysiotherapie, Logopedie en Voeding en Diëtetiek) samen in projecten. Studenten krijgen verder de gelegenheid om in multidisciplinaire teams te werken in minoren (gezamenlijk met verpleegkunde en sociale studies), het praktijkhuis (samen met verpleegkunde en mondzorgkunde), in multidisciplinaire, extra-curriculaire programma's en in de stages. Minder structureel zijn de samenwerkingsmogelijkheden met artsen en voedingsmiddelentechnologen.

De eerste drie jaren van de opleiding komen de studenten voornamelijk met de beroepspraktijk in aanraking via projectopdrachten, bijvoorbeeld in de OWE's *Ondervoeding* en *Evidenced Based Practice*. Via realistische casuïstiek (naast Nederlandse ook Engelse situaties) en de eerdergenoemde simulatiepatiënten leren studenten de beroepspraktijk kennen. In het tweede jaar lopen studenten een dag met een diëtist mee en in het vierde jaar gaan ze op stage (half jaar). In het gesprek met studenten bleek, dat zij wel vaker met de beroepspraktijk in aanraking willen komen. Het panel is van mening dat de opleiding er goed in slaagt de praktijk met reële praktijksituaties en beroepsproducten in de eerste drie jaar voor studenten zichtbaar te maken. Het panel zou graag zien dat de student eerder dan in de stage in het vierde jaar echt zelfstandig in de praktijk leert functioneren. Het panel is desondanks van mening dat de opleiding een zodanige opbouw in het programma heeft aangebracht dat studenten op een goede manier op het beroep worden voorbereid.

#### *Theoretische ontwikkeling*

In elke OWE krijgen studenten specifieke kennis aangeboden die relevant is voor de thema's die centraal staan. In de OWE *Ondervoeding* uit de propedeuse werken studenten bijvoorbeeld aan drie competenties: diagnosticeren, behandelen en begeleiden, en persoonlijke ontwikkeling. Studenten krijgen les in dieetleer, anatomie, biochemie, pathologie en sociale wetenschappen. Daarnaast leren ze hoe ze een voedingsanamnese bij een cliënt moeten afnemen. De kennis wordt in formatieve toetsen (zie standaard 16) getest. In het project dat bij deze OWE hoort, benutten de studenten de opgedane kennis en vaardigheden. Het casusverslag dat studenten opstellen, kunnen ze als bewijsmateriaal in hun portfolio voor het integrale assessment (zie standaard 16) opnemen.

Studenten maken tijdens een OWE gebruik van handboeken, tijdschriftartikelen en websites. Naast Nederlandse literatuur biedt de opleiding ook Engelstalige literatuur aan. Studenten verzamelen daarnaast zelf achtergrondinformatie en gebruiken ook wel Engelstalige bronnen. In het studiecentrum hebben studenten toegang tot goede, digitale bronnen (zie standaard 11). Het panel vindt de literatuur die gebruikt wordt, relevant voor de opleiding.



De opleiding streeft naar een doorgaande lijn onderzoek en EBP in het curriculum. Het panel heeft vastgesteld dat het aspect onderzoeksvaardigheden nog in ontwikkeling is. In verschillende OWE's leren studenten onderzoek lezen en interpreteren. In de eerste OWE moeten studenten bijvoorbeeld een plan van aanpak opstellen voor een voedselconsumptieonderzoek onder volwassenen (vaak hun ouders), een voedingsdagboek gebruiken, analyseren en daaruit conclusies te trekken. In het tweede jaar krijgen de studenten de OWE *Evidenced Based Practice* waarin ze leren om wetenschappelijke literatuur te gebruiken bij het bepalen van de behandeling van de patiënt. De lector die het panel gesproken heeft, vindt dat studenten goed in staat zijn een praktijkprobleem te vertalen in een onderzoeksvraag. Het panel mist bij het afstudeeronderzoek van verschillende studenten echter een gedegen kwantitatieve analyse van de resultaten en een voldoende kritische bespreking daarvan (zie standaard 16). Ook in het gesprek met het werkveld kwam naar voren dat ze kwantitatieve onderzoeken niet door deze studenten laten uitvoeren. In de gesprekken met studenten bleek dat zij nog geen routine hebben ontwikkeld om bij het oplossen van klinische problemen of het opzetten van een onderzoek systematisch (inter)nationale literatuur en bestanden te raadplegen. Het panel heeft vastgesteld dat er in het curriculum een tendens zichtbaar is waarbij meer aandacht wordt besteed aan onderzoeksvaardigheden. De daadwerkelijke resultaten van dit onderwijs zijn echter in de producten van en gesprekken met studenten nog niet altijd zichtbaar.

### **Overwegingen**

Het panel is positief over de actieve inzet van de opleiding om het curriculum actueel te houden. Hierdoor kan de opleiding studenten een goede theoretische basis bieden. Studenten doen voldoende parate kennis op om de methodische aanpak in de skillsgesprekken te kunnen uitvoeren. De leden van de werkveldcommissie hebben moeten wennen aan het feit dat studenten over minder parate kennis beschikken, maar wel weten waar ze die kunnen vinden. Het panel heeft waardering voor de goede relatie die de opleiding met de werkveldcommissie heeft.

Het panel stelt vast dat de opleiding zich bewust is van het belang van zowel praktische, direct cliëntgerichte vaardigheden als systematische onderzoeksvaardigheden die de kwaliteit van het professionele handelen moeten borgen. Enerzijds ontwikkelen studenten via opdrachten en rollenspelen voldoende methodische vaardigheden op het gebied van diagnosticeren, communiceren en het ontwerpen van interventies. Anderzijds wil de opleiding de benodigde vaardigheden op het gebied van informatiemanagement, onderzoek en klinische besliskunde (EBP) een goede plaats in het onderwijs geven. Het panel is positief over de opbouw in de beroepsvaardigheden, waardoor studenten al in een vroeg stadium leren werken met (simulatie)patiënten. Dit biedt studenten ruim de gelegenheid om zich de vaardigheden eigen te maken. Het panel heeft waardering voor de tendens om meer aandacht aan onderzoeksvaardigheden te schenken.

### **Conclusie**

Het panel komt op basis van bovenstaande overwegingen tot het oordeel **voldoende**.

### Standaard 3            Inhoud van het programma

*De inhoud van het programma biedt studenten de mogelijkheid om de beoogde eindkwalificaties te bereiken.*

#### **Bevindingen**

Het panel vindt dat de opleiding de competenties op een goede manier in een competentiegericht curriculum heeft vertaald. Het competentiegerichte curriculum wordt door docenten gedragen. De concentrische opbouw maakt dat studenten al in het eerste jaar geconfronteerd worden met de diëtistische praktijk waarna in de vervolgjaren de verdieping en de uitbouw van kennis volgt. De curriculumcommissie heeft in 2005 het raamwerk voor het curriculum ontwikkeld waar de onderwijsteams vervolgens inhoud aan hebben gegeven. Kernteams zorgen ervoor dat de onderwijseenheden goed op elkaar aansluiten. Op basis van evaluaties binnen de interne kwaliteitszorgcyclus wordt waar nodig de inhoud van een OWE aangepast.

De curriculumcommissie en de onderwijsteams hebben het programma opgezet vanuit de beroepstaken van de voedingskundige-diëtist (werken aan professionalisering, werken in en voor een organisatie, werken met en voor cliënten). Van daaruit zijn de onderwijseenheden vormgegeven. Bij elke beroepstaak staan kerncompetenties en zijdelingse competenties uit het majorcompetentieprofiel centraal. Vanuit het majorcompetentieprofiel is het toetsbeleid ontwikkeld, dat wordt beschreven in de *Toetshandleiding (Toetshandleiding studenten, Summatieve Toetsing, Niveaus 1, 2 en 3, Opleiding Voeding en Diëtetiek, Instituut Paramedische Studies, september 2010, versie 2)*. Daarin is per beroepstaak vastgelegd welke competenties de studenten op welk niveau dienen te beheersen. Als de student alle onderwijseenheden met goed gevolg heeft afgelegd, voldoet de student aan de eindkwalificaties (zie ook standaard 16). Binnen elk van de drie beroepstaken is een accent op één of meer competenties gelegd. Een voorbeeld hiervan is de beroepstaak 'werken met en voor cliënten' die is gesplitst in twee subtaken: het verbeteren van gezond gedrag/werken aan preventie en het optimaliseren van herstelprocessen. Bij de eerste subtaak staat de competenties voorlichten en adviseren centraal en bij de tweede subtaak ligt de nadruk op de competenties diagnosticeren, behandelen en begeleiden.

Een extern onderzoeksbureau heeft in 2009 een onderzoek uitgevoerd om te controleren of het toets- en onderwijsprogramma de competenties uit het majorprofiel dekken. Dat bleek het geval, met uitzondering van de competentie *werken aan waliteit*, waarvoor de opleiding een nieuwe OWE heeft ontwikkeld.

Het onderwijsprogramma is ingedeeld in drie opeenvolgende niveaus (propedeuse/studiebekwaam, stagebekwaam, beroepsbekwaam). In een tabel in het *Opleidingsprofiel* geeft de opleiding per beheersingsniveau een definitie voor bijvoorbeeld de rol van de docent, de leerdoelen, de studiebelasting. Het panel heeft hierin gezien dat de sturende rol van de docent afneemt en dat de student steeds zelfstandiger moet werken.

De student kan van elke OWE een studiehandleiding op de digitale leeromgeving vinden. Hierin staat hoe studenten hun kennisbasis opbouwen (met ondersteunende colleges) en welke beroepsvaardigheden worden geoefend. De opdrachten en toetsen worden uitgebreid toegelicht.

Uit evaluatieresultaten blijkt een grote tevredenheid over het programma bij studenten (89 procent in 2010), stagebegeleiders en alumni. De beroepenveldcommissie heeft de inhoud en de samenhang van drie OWE's bekeken en oordeelt daar positief over.

### **Overwegingen**

Het panel is zeer positief over de consistentie van het programma. De concentrische opbouw garandeert dat studenten competenties op een steeds hoger niveau ontwikkelen. Binnen een OWE werken studenten aan verschillende beroepstaken en competenties, waardoor de samenhang tussen de verschillende taken voor studenten duidelijk wordt (vergelijk bijvoorbeeld de OWE *Metabolisme en Voedingspatronen*). Het ondersteunende theorieonderwijs zorgt ervoor dat studenten een goede kennisbasis ontwikkelen die zij nodig hebben bij de uitvoering van beroepstaken en het maken van de diverse producten. De toetsing waar het panel in standaard 16 op terugkomt, sluit hier heel goed op aan. Het panel vindt daarom dat de opleiding hier boven de basiskwaliteit uitsteekt.

### **Conclusie**

Het panel komt op basis van bovenstaande overwegingen tot het oordeel **goed**.

## **Standaard 4      Vormgeving van het programma**

*De vormgeving van het programma zet aan tot studeren en biedt studenten de mogelijkheid om de beoogde eindkwalificaties te bereiken*

### **Bevindingen**

De opleiding heeft sinds de vorige visitatie competentiegericht onderwijs ingevoerd, waardoor de kritiek van destijds op de geringe integratie tussen theoretische en activerende werkvormen is ondervangen.

In elke onderwijseenheid (OWE) werken studenten aan een project dat gerelateerd is aan een situatie uit de praktijk. In de eerste OWE moeten studenten bijvoorbeeld een voorlichting over gezonde voeding aan een groep volwassenen opzetten en verzorgen. In volgende OWE's wordt de beroepscontext steeds realistischer: het verzorgen van een voedingsvoorlichting aangepast aan de specifieke behoeften van een bepaalde groep, zoals kinderen of zwangere vrouwen, het maken en uitvoeren van een behandelplan voor een simulatiepatiënt en het ontwikkelen van een voedingsproduct voor een specifieke groep. In het laatste studiejaar voeren studenten de projecten tijdens stages in de praktijk uit, in een klinische en een preventiesetting. Studenten werken individueel of in kleine, wisselend samengestelde groepen aan deze projecten. Binnen de OWE's biedt de opleiding cursussen

aan waarin studenten relevante kennis en vaardigheden opdoen over bijvoorbeeld voedingsleer, scheikunde, voedselbereiding, pathologie en voorlichtingskunde.

Het panel heeft van studenten begrepen dat ze bij het begin van een project met de groepsleden afspraken over de werkwijze maken. Wanneer een student zich hier niet aan houdt, wordt hij daar op aangesproken en eventueel door de tutor ter verantwoording geroepen. Dit geldt ook voor de interdisciplinair samengestelde groepen. De beoordeling mondt uit in één cijfer. Uit het procesverslag blijkt welke bijdrage individuele studenten hebben gehad. Daarnaast schrijven studenten een individueel verantwoordingsverslag dat zij met de tutor bespreken.

Het panel vindt dat de opleiding afwisselende werkvormen als hoor- en werkcolleges, practica, reflectie, tutor- en werkgroepen gebruikt. Een werkvorm die door studenten als zeer leerzaam wordt beschouwd, is het peer review. Studenten geven elkaar positieve, maar wel kritische feedback, zoals ze zelf zeggen.

Het panel is positief over de extra mogelijkheden die de opleiding studenten biedt. Zo kunnen studenten kooklessen voor speciale doelgroepen, bijvoorbeeld nierpatiënten, verzorgen en daarmee extra bewijsmateriaal voor hun portfolio (zie standaard 16) verzamelen.

### **Overwegingen**

Het panel vindt dat de opleiding werkvormen gekozen heeft die passen bij het competentiegerichte onderwijs, en ook bij de beroepspraktijk aansluiten. Enerzijds krijgen studenten, zeker in het eerste jaar, nog duidelijke cursussen om zich de theorie van verschillende onderwerpen eigen te maken. Anderzijds moeten ze meteen in groepen of individueel aan een project werken of een anamnese bij een simulatiepatiënt afnemen. Het panel is zeer te spreken over de gekozen vorm. De wijze waarop de werkvormen aansluiten op competentiegericht onderwijs en de combinatie van klassikale, groeps- en individuele werkvormen maakt dat de opleiding hier boven basiskwaliteit uitsteekt.

### **Conclusie**

Het panel komt op basis van bovenstaande overwegingen tot het oordeel **goed**.

## **Standaard 5      Instroom**

<i>Het programma sluit aan bij de kwalificaties van de instromende studenten.</i>
---

### **Bevindingen**

De opleiding wil instromende studenten een passend programma bieden. In de nabije toekomst wil de opleiding daarnaast een Honours Programma voor excellente studenten starten.

De opleiding hanteert de wettelijke toelatingseisen. Studenten met een vwo-, havo- of mbo-diploma kunnen aan de opleiding Voeding en Diëtetiek beginnen. Hoewel studenten geen specifiek profiel hoeven te hebben, heeft het profiel 'natuur & gezondheid' de voorkeur. De opleiding hanteert voor scheikunde en biologie het havo-niveau als beginniveau. Wanneer studenten niet aan dit beginniveau voldoen, kunnen zij, voordat zij zich definitief inschrijven, snelcursussen (zomercursus) voor scheikunde en anatomie volgen. Uit onderzoek van de opleiding blijkt dat studenten die deze cursus met goed resultaat hebben gevolgd, zeer gemotiveerd voor de studie zijn. Bij de start van het studiejaar maken studenten, behalve degenen die de snelcursussen positief hebben afgerond, een voorkennistoets voor scheikunde en anatomie. Bij onvoldoende resultaat kunnen studenten extra lessen voor deze vakken volgen. Het panel is positief over de mogelijkheden die studenten bij aanvang van de opleiding krijgen, om hun geschiktheid qua kennis voor de opleiding vast te stellen.

Studenten kunnen diverse andere, aanvullende cursussen volgen, zoals schrijfvaardigheid, Engels, studievaardigheden en eventueel Nederlands. Bij studieloopbaanbegeleiding doen studenten een bachelorzelfonderzoek om een analyse van hun studievaardigheden te maken. De studieloopbaanbegeleider maakt met studenten uit specifieke doelgroepen (functionele beperking, topsport) afspraken over bijvoorbeeld faciliteiten.

Het panel is zeer te spreken over de (extra) cursussen die studenten kunnen volgen, vooral in combinatie met de knockout-criteria voor het negatief bindend studieadvies. Wanneer studenten negatief scoren op essentiële aspecten voor het beroep, zoals samenwerken, respect en specifieke kennis krijgen zij aan het eind van het eerste jaar een negatief bindend studieadvies. Het panel heeft deze criteria alleen bij enkele onderwijsseenheden in de *Toetshandleiding studenten* (IPS, juni 2009/aangepast 8 september 2010, versie 2) aangetroffen, echter nog niet in de onderwijs- en examenregeling en de studiegids.

De opleiding biedt bij voldoende aanmelding een compact traject aan voor studenten met een hbo- of wo-achtergrond (eventueel deels afgerond), of met werkervaring. De compacte voltijdse variant duurt ook vier jaar, maar de lessen zijn ingeroosterd op één of anderhalve dag. De resterende dagen bestaan voor de student uit zelfstudie. Daarnaast kunnen studenten via een EVC-traject aantonen dat zij over bepaalde competenties beschikken, waardoor zij op een hoger niveau kunnen instromen.

Uit evaluaties onder studenten blijkt dat zij tevreden zijn over de aansluiting van het programma op hun vooropleiding. Verder is het rendement in de propedeuse de laatste jaren goed. Het voldoet steeds aan de streefnorm van zeventig procent.

Met ingang van komend studiejaar zal de opleiding met aankomende studenten over wie zij twijfels heeft, een motivatiegesprek voeren om hen te ondersteunen bij het maken van de juiste studiekeuze. Verder wordt op instituutsniveau onderzocht of extra opvang en begeleiding voor mbo-afgestudeerden een positief effect heeft.

### **Overwegingen**

Het panel heeft waardering voor de zorgvuldigheid van de intakeprocedure. Studenten krijgen de gelegenheid om zich via zomercursussen voor te bereiden op het eerste jaar. Ook tijdens het eerste jaar kunnen studenten zich op diverse terreinen bijscholen. Het panel is positief over de knock-outcriteria, al zijn die nog niet in alle documenten vastgelegd, en over het initiatief van de opleiding om met studenten bij wie zij twijfels over motivatie of achtergrond heeft, een intakegesprek te voeren.

### **Conclusie**

Het panel komt op basis van bovenstaande overwegingen tot het oordeel **goed**.

## **Standaard 6            Studeerbaarheid**

<i>Het programma is studeerbaar.</i>
--------------------------------------

### **Bevindingen**

De opleiding wil een studeerbaar en gedifferentieerd programma aan studenten bieden en wil dat terugzien in studenttevredenheidsonderzoeken. De opleiding zet twee instrumenten in om de studeerbaarheid te bevorderen: bewaken van de studievoortgang en planning van het onderwijs.

De studieloopbaanbegeleider heeft een pro-actieve rol in het signaleren van voortgangsproblemen bij studenten. Minimaal één keer per jaar overleggen de studievoortgangsbegeleiders over de resultaten van studenten. De begeleider bespreekt vervolgens met de student hoe deze studievertraging kan voorkomen of beperkt kan houden. De opleiding heeft twee remedial teachers die studenten de nodige begeleiding kunnen geven. Daarnaast kunnen studenten gebruik maken van cursussen op het gebied van studievaardigheden, schrijfvaardigheid, Engels, biologie en scheikunde (zie standaard 5).

De opleiding gaat bij de roostering van het onderwijs uit van een zo optimaal mogelijk rooster voor studenten, bijvoorbeeld door lessen in aaneengesloten blokken aan te bieden, een dag geen onderwijs in te roosteren of studenten niet voor een enkele les naar school te laten komen. Naast de lessen worden ook de projecturen ingeroosterd. Volgens studenten is de roostering de laatste tijd sterk verbeterd.

Er zijn vier onderwijsperioden per jaar bestaande uit acht lesweken en één à twee toetsweken, Het aantal contacturen voor niveau 1 is 16 uur per week, voor niveau 2 16,5 en op niveau 3 heeft de student volgens de opleiding 42 contacturen (waarvan 38 afkomstig van de stage). Studenten geven aan tussen de twintig en veertig uur per week met de studie bezig te zijn. Met name de studenten uit de compactgroep bleken zo gemotiveerd te zijn dat zij veel tijd in de studie steken.

De evaluaties laten zien dat zeventig procent van de studenten tevreden is over de studeerbaarheid. Studenten vinden het prettig dat een OWE meer toetsen (zie standaard 16) heeft, zodat de druk gespreid is. Aan de andere kant merken studenten op dat de spreiding van de studielast over het studiejaar verbeterd kan worden. Studenten met een beperking (dyslexie, allergie) vinden de studeerbaarheid nog niet altijd optimaal, hoewel zij goed begeleid worden (zie standaard 12). De opleiding heeft vastgesteld dat mannelijke studenten minder goed presteren dan vrouwelijke. Dit was aanleiding voor het vormen van een klas met uitsluitend jongens. De eerste signalen zijn volgens de opleiding positief.

### **Overwegingen**

Het panel stelt vast dat de opleiding de eigen ambitie voor studeerbaarheid op enkele punten na realiseert. Studenten vinden het programma in het algemeen studeerbaar, maar de spreiding van de studielast en ook de begeleiding van studenten met een functiebeperking kan de opleiding nog verbeteren.

### **Conclusie**

Het panel komt op basis van bovenstaande overwegingen tot het oordeel **voldoende**.

## **Standaard 7            Duur**

*De opleiding voldoet aan wettelijke eisen met betrekking tot de omvang en de duur van het programma.*

### **Bevindingen**

De opleiding Voeding en Diëtetiek bestaat uit vier studiejaar van elk zestig EC. Deze verdeling is zichtbaar in het schema van het curriculum van de opleiding dat in het *Opleidingsstatuut 2010-2011* (Domein Health, Instituut paramedische Studies, HAN) is opgenomen. De onderwijs- en examenregeling maakt onderdeel uit van dit statuut.

### **Overwegingen**

Het panel heeft vastgesteld dat de opleiding de 240 EC voor een hbo-bacheloropleiding evenredig over vier jaar heeft verdeeld.

### **Conclusie**

Het panel komt op basis van bovenstaande overwegingen tot het oordeel **voldoende**.

## Personeel

### Standaard 8      Personeelsbeleid

*De opleiding beschikt over een doeltreffend personeelsbeleid*

#### **Bevindingen**

IPS heeft een aantal prestatieafspraken voor 2011 en 2012 vastgelegd in *HRM-plan 2011-2012*. Van de vier kernthema's heeft er één betrekking op het personeelsbeleid: professionalisering en commitment. De opleiding Voeding en Diëtetiek heeft dit geoperationaliseerd als:

- investeren in vakinhoudelijke en onderwijskundige professionalisering van docenten;
- investeren in vergroten van de onderzoekskwaliteiten in het team;
- aansluiten of voorop lopen bij actuele ontwikkelingen in het beroep.

De opleiding heeft een map samengesteld waarin de actuele gegevens van de docenten en de gastdocenten over functie, opleidingen, bevoegdheden, werkervaring, onderzoekservaring, netwerken, specialisaties en publicaties zijn vastgelegd (*Kwalificaties Personeel Voeding & Diëtetiek, Studiejaar 2010-2011, HAN*). De opleiding streeft ernaar om hierin ook de bijscholingen, cursussen en stages die docenten gevolgd hebben, op te nemen. Op basis van deze gegevens kan de opleiding een analyse maken welke inhoudelijke thema's of kennisgebieden aanvulling behoeven. Om de HRM-doelstellingen te realiseren, moet in het team een breed scala aan beroepsinhoudelijke en onderwijskundige kennis en bekwaamheden aanwezig zijn. Naast actuele kennis over het beroep en onderwijsmethodieken kan hierbij gedacht worden aan kennis van het gezondheidszorgsysteem en nieuwe ontwikkelingen, vaardigheden op het gebied van ondernemen en marktgericht denken, en ambassadeursvaardigheden richting het werkveld. De opleiding is recent gestart met een professionaliseringsplan waarin de behoeftes voor het realiseren van de ambities zijn geïnventariseerd (*Professionaliseringsplan onderwijzend personeel Opleiding Voeding & Diëtetiek, Werkdocument, Mei 2011*).

Tien procent van de aanstellingsomvang van een docent is gereserveerd voor scholing; de helft voor teamgebonden scholing en de andere helft voor individuele scholing. Er zijn diverse studiemiddagen per jaar, nascholingen op het gebied van didactiek, studieloopbaanbegeleiding en toetsing. Medewerkers kunnen in de jaarlijkse R&O-gesprekken hun wensen, ambities en doelen kenbaar maken. Tijdens deze gesprekken komen de kwalificaties van de medewerker en de evaluaties onder studenten en collega's aan de orde. Voor specifieke scholing of een promotie-onderzoek kan een medewerker extra tijd krijgen. De opleiding beschikt sinds 2010 over een medewerker die als coach voor nieuwe docenten of re-integrerende medewerkers optreedt.



Bij de werving en selectie van nieuwe medewerkers houdt de opleiding rekening met geslacht, masterniveau, ervaring in de praktijk of een combinatie van docentschap en praktijk. Verder let de opleiding erop dat de eerdergenoemde kennis en vaardigheden in het team versterkt worden. Door de stijgende studentenaantallen heeft de opleiding de laatste jaren veel nieuwe medewerkers aangetrokken waarbij gezocht is naar docenten die het docentschap willen combineren met een baan als diëtist, of recente werkervaring hebben. Dit beleid is ingezet ten tijde van de vorige visitatie en nu geëffectueerd.

### **Overwegingen**

Het panel heeft vastgesteld dat de opleiding een personeelsbeleid heeft dat leidend is voor de jaarlijkse functionerings- en beoordelingsgesprekken. Tijdens deze gesprekken wordt met docenten afgesproken welke individuele scholing zij zullen volgen. De opleiding is gestart met een professionaliseringsplan waaruit blijkt welke deskundigheden in het docententeam aanwezig dienen te zijn.

### **Conclusie**

Het panel komt op basis van bovenstaande overwegingen tot het oordeel **goed**.

## **Standaard 9            Kwaliteit van het personeel**

*Het personeel is gekwalificeerd voor de inhoudelijke, onderwijskundige en organisatorische realisatie van het programma.*

### **Bevindingen**

Volgens de opleiding zijn docenten vakinhoudelijk geschoold om het onderwijsprogramma te verzorgen, het toetsprogramma uit te voeren en studenten te begeleiden. Daarnaast wil de opleiding dat de medewerkers binding met de beroepspraktijk hebben om ontwikkelingen te kunnen signaleren en het onderwijs te vernieuwen. Als voorbeelden noemt de opleiding: ketenzorg, verbreding van beroepspraktijk (bijvoorbeeld leefstijl), ondernemerschap, methodiekontwikkeling (bijvoorbeeld zelfmanagement), internationalisatie en interculturalisatie, verschillende voedingspatronen en evidence based practice. Tot slot moeten docenten kennis hebben van en ervaring hebben met het doen van toegepast onderzoek.

Het panel heeft gezien dat de opleiding voor 2012 streeft naar vijftien procent hogeschooldocenten die minimaal een masterniveau hebben, maar liefst gepromoveerd zijn, 55 procent docenten op docentniveau 1 met een masterniveau en 25 procent op docentniveau 2 met een bachelor achtergrond. Tijdens de visitatie was de verdeling als volgt: 18 procent hoofddocent, 36 procent docent 1 en 45 procent docent 2. Alle hoofddocenten hebben een academische opleiding genoten, een aantal is gepromoveerd. Zestien docenten hebben een hbo-achtergrond en dertien een academische achtergrond (exclusief hoofddocenten).

Uit de map met de cv's blijkt dat docenten over de volgende ervaring en opleiding beschikken:

Aantal docenten	34	
Diëtist	27	
Opleidingsniveau	wo: 18, hbo: 16	gepromoveerd: 3
Didactische aantekening	22	
Onderzoekservaring	17	
Internationale ervaring	11	
Recente werkervaring	10	

Alle docenten kunnen, op vrijwillige basis, getraind worden in bijvoorbeeld SPSS om studenten te kunnen begeleiden bij het doen van kwantitatief onderzoek. Enkele docenten hebben zelf ervaring met het uitvoeren van kwantitatieve onderzoeken. Het panel waardeert het dat de opleiding van alle docenten verlangt dat zij binnen twee jaar een pedagogisch-didactische aantekening halen. Gastdocenten worden niet apart getraind, maar wanneer een externe deskundige als assessor optreedt, krijgt hij dezelfde training als de interne assessoren. De opleiding maakt gebruik van student-assistenten om de skillstoetsen bij de eerstejaars studenten af te nemen. Zij krijgen hiervoor een training van docenten van de opleiding en staan altijd onder supervisie van een docent.

Studenten zijn zeer tevreden over docenten, zo blijkt uit evaluaties (NSE 2010). Over de kennis van de docenten van de beroepspraktijk oordeelt 94 procent van de studenten positief. Studenten noemen ook een aantal aandachtspunten: kwaliteiten van assessoren op niveau 2, studieloopbaanbegeleiding in de hoofdfase en kwaliteit van docenten in de beroepstaken 'werken in en voor een organisatie' en 'professionalisering' op niveau 2. De opleiding heeft deze punten als verbeterpunten aangemerkt.

### **Overwegingen**

Het panel is positief over het feit dat de opleiding een duidelijk streefdoel heeft voor de samenstelling van het docententeam. Er is oog voor het belang van werkveldcontacten en waar mogelijk recente praktijkervaring van docenten. De voor 2012 gewenste verdeling over de functies moet nog verder gestalte krijgen. Docenten krijgen ruim de gelegenheid om een masteropleiding te volgen of promotie-onderzoek te doen waardoor zij naar een hogere functie door kunnen stromen. Het panel is ervan overtuigd dat de docenten vakinhoudelijk goed zijn geschoold. Docenten krijgen ook steeds vaker een speciaal aandachtsgebied onder hun hoede, waardoor ze gemakkelijker de ontwikkelingen bij kunnen houden.

### **Conclusie**

Het panel komt op basis van bovenstaande overwegingen tot het oordeel **goed**.

## Standaard 10      Kwantiteit van het personeel

*De omvang van het personeel is toereikend voor de realisatie van het programma.*

### **Bevindingen**

De docenttaken bestaan uit zeventig procent onderwijs, toetsing, begeleiding en coördinatie, tien procent onderwijsontwikkeling en innovatie, tien procent scholing en tien procent beheer. De opleiding streeft een docent-studentratio na van 1:28. Het aantal docent-fte's bedraagt in januari 2011 24,4 fte (34 personen). Het aantal studenten is 609. De gerealiseerde ratio ligt daarmee op 1:25. Het panel heeft vastgesteld dat de docenten de extra ruimte in de formatie zien als een blijk van waardering voor hun inspanningen de afgelopen jaren met de invoering van het competentiegerichte onderwijs.

Tijdens de vorige visitatie werd geconstateerd dat de werkdruk hoog was. Dit geldt ook nu weer, maar dan met name voor de vele, recent aangestelde docenten. Zij zijn zwaarder belast door de didactische opleiding die zij meestal nog moeten volgen. De opleiding probeert dit op te vangen met een buddy-systeem of een coach voor nieuwe docenten. Volgens docenten is de werkdruk hanteerbaar, maar je moet je werk wel goed organiseren. Dat dit de meesten lukt, blijkt wel uit de lage ziekteverzuimcijfers. Het panel heeft een enthousiast docententeam aangetroffen dat hoge eisen aan zichzelf stelt en gemotiveerd is om extra taken uit te voeren.

Uit evaluaties, maar ook uit gesprekken, blijkt dat studenten tevreden zijn over de bereikbaarheid van docenten (72 procent, NSE). Hoewel de opleiding dit percentage acceptabel vindt, streeft zij naar een hoger percentage tevredenheid. De opleiding beschikt sinds juni 2010 over een eigen vleugel waar de werkplekken van de medewerkers in een kantoortuin zijn gesitueerd. De opleiding verwacht dat hierdoor de bereikbaarheid en ontmoetingsmogelijkheden groter zullen zijn. Vanaf komend studiejaar geldt tevens de regel dat docenten binnen twee dagen op een voicemail van studenten moeten reageren.

Door de groei is de huidige organisatiestructuur niet meer toereikend. De opleiding zal komend studiejaar een nieuwe structuur implementeren waardoor de aansturing helderder wordt en de taakverdeling evenwichtiger. Ook bij aanpassingen bij de toetsing wordt vermindering van werkdruk als criterium meegenomen.

### **Overwegingen**

Het panel heeft een enthousiast team aangetroffen dat de verandering naar competentiegericht onderwijs goed heeft aangepakt. De vele veranderingen hebben wel geleid tot meer werkdruk bij docenten, maar niet tot een extreme werkdruk. De docenten voelen zich beloond door de lagere fte-studentratio waardoor er meer ruimte voor hen is ontstaan. Het panel geeft in overweging een lange termijnvisie te ontwikkelen op de te verwachten toename van het aantal studenten en daarmee ook van docenten.

### **Conclusie**

Het panel komt op basis van bovenstaande overwegingen tot het oordeel **voldoende**.

## Voorzieningen

### Standaard 11 Materiële voorzieningen

*De huisvesting en de materiële voorzieningen zijn toereikend voor de realisatie van het programma.*

#### **Bevindingen**

Het onderwijs voor de paramedische studies is ondergebracht in een eigen vleugel van het gebouw. Daar heeft de opleiding de beschikking over algemene ruimtes zoals een auditorium, opleidingseigen theorielokalen, hoorcollegezalen en ruimtes voor overleg. Daarnaast beschikt de opleiding over opleidings specifieke faciliteiten zoals een keuken, een demonstratiekeuken en skillsruimtes. Studenten kunnen gebruik maken van alle skillsvoorzieningen op de HAN zoals ruimtes met one-way screens. Studenten kunnen ook gebruik maken van de faciliteiten van Seneca, het expertisecentrum voor sport en gezondheid, waaraan het instituut IPS verbonden is. Studenten van de opleiding hebben toegang tot alle studiecentra van de HAN en tot alle bibliotheken van de Radboud Universiteit Nijmegen. In de praktijk blijkt dat studenten vooral informatie (boeken en tijdschriften) on line gebruiken en pas in tweede instantie een mediatheek of bibliotheek bezoeken.

Het panel heeft tijdens de rondleiding vastgesteld dat het gebouw van de HAN en dan met name de vleugel van IPS een prettige sfeer uitademt. De visie van de opleiding op de leefomgeving van docenten en studenten (transparantie, open cultuur en thuisgevoel) wordt wel door de docent herkend, maar niet door de studenten, al ervaren de laatsten wel de goede sfeer. Studenten zijn in de gesprekken positief over de faciliteiten, net als in evaluaties. De docenten zijn positief over de combinatie van flexplekken in een kantoorruimte, eigen kamers voor docenten met een grotere aanstelling en concentratieruimtes om rustig te werken.

Op ICT-gebied maakt de opleiding gebruik van de HAN-voorzieningen. Via het intranet hebben studenten toegang tot de digitale leeromgeving (Scholar) en voor roosters en studievoortgangresultaten kunnen zij het digitale registratiesysteem (HAN-SIS) raadplegen. In het gebouw is een wireless netwerk aanwezig waardoor studenten met een laptop vanaf elke plek kunnen inloggen. Uit de gesprekken met studenten blijkt dat zij positief zijn over de informatievoorzieningen via internet. Deze voorzieningen maken het studenten ook mogelijk om hun portfolio in digitale vorm op te bouwen.

De opleiding maakt voor de organisatie van de stage gebruik van het praktijkbureau van IPS, dat verantwoordelijk is voor de organisatie en het data- en relatiebeheer. De afdeling Planning en Roostering verzorgt de planning van de lessen en taken.

De opleiding is bezig met het ontwikkelen van 'het praktijkhuis'. In dit praktijkhuis moeten de verschillende omgevingen waarin afgestudeerden zullen werken, herkenbaar zijn. Hierbij kan worden gedacht aan een ziekenhuis, consultatiebureau, gezondheidscentrum en aan huiskamers. In 2010 is gestart met het HAN-gezondheidscentrum waar onderzoek, onderwijs en dienstverlening samenkomen. De opleiding maakt nu plannen om in het centrum van Nijmegen een gezondheidswinkel te openen.

### **Overwegingen**

Het panel heeft tijdens de rondleiding kunnen zien dat de visie op transparantie met name zichtbaar is bij de werkplekken van docenten, maar ook verder in het gebouw zal worden doorgetrokken. De ruimtes die de opleiding gebruikt, passen bij het onderwijsconcept van competentiegericht leren, vergelijk ook de ontwikkeling van het praktijkhuis. Het panel heeft van docenten vernomen dat de ruimtes ook worden aangepast, zodra de onderwijsfilosofie verandert. Studenten hebben in voldoende mate toegang tot informatiebronnen, zowel fysiek als digitaal. Studenten zijn positief over de ruimtes en voorzieningen.

### **Conclusie**

Het panel komt op basis van bovenstaande overwegingen tot het oordeel **goed**.

## **Standaard 12      Studiebegeleiding**

*De studiebegeleiding en de informatievoorziening aan studenten bevorderen de studievoortgang en sluiten aan bij de behoefte van studenten.*

### **Bevindingen**

#### *Begeleiding*

Naar aanleiding van de vorige visitatie heeft de opleiding het mentoraat vervangen door studieloopbaanbegeleiding. De opleiding wil studenten met studieloopbaanbegeleiding helpen bij het ontwikkelen van hun zelfsturende vaardigheden en het maken van keuzen voor studie en loopbaan. Iedere student krijgt daarom een studieloopbaanbegeleider toegewezen. Deze vormt de schakel tussen de vraag van de student en het aanbod van de opleiding. De studieloopbaanbegeleider is het eerste aanspreekpunt voor studenten. Hij kan studenten met specifieke vragen of problemen doorverwijzen naar bepaalde experts (bijvoorbeeld topsport) of naar de studentendecaan. De studieloopbaanbegeleider adviseert de student over deelname aan assessments, toetsen en examens, en minoren. Hij bespreekt de studievoortgang met studenten, maar de student is verantwoordelijk voor het geven van inzicht in zijn voortgang. Naast individuele gesprekken vinden er ook groepsbijeenkomsten plaats. Hierin komen onder andere studievaardigheden aan bod. In de hoofdfase zijn er wekelijkse just in time bijeenkomsten om beter op de vraag van studenten in te kunnen spelen.

De hierboven beschreven situatie heeft het panel in de gesprekken met studenten en studievoortgangsbegeleiders terug gehoord. De studenten voelen zich gesteund en

geholpen door de studieloopbaanbegeleider. De studenten waarderen de groepsbijeenkomsten minder, hoewel ze achteraf het nut er van inzien. De opleiding heeft daarom een handboek voor studieloopbaanbegeleiders gemaakt, zodat deze de bijeenkomsten vraaggerichter kunnen invullen. Voor de studieloopbaanbegeleiders is er iedere periode een intervisiebijeenkomst. Complexe casussen kunnen met de senior studieloopbaanbegeleider worden besproken. Uit enquêtes komt een negatiever beeld over studieloopbaanbegeleiding naar voren dan uit de gesprekken. Het panel heeft vastgesteld dat de vraagstelling negatieve antwoorden uitlokt.

Studenten met een functiebeperking krijgen een intakegesprek met de studieloopbaanbegeleider, zodat deze namens de student een verzoek voor extra onderwijsvoorzieningen bij de instituutsdirecteur of bij de examencommissie kan indienen. De studieloopbaanbegeleider houdt een dossier bij van de gemaakte afspraken en evalueert elk jaar met de studenten of de getroffen voorzieningen voldoen. Voor studenten met dyslexie en met een allergie heeft de opleiding adequate maatregelen getroffen.

### *Informatie*

Elke onderwijseenheid (OWE) start met een hoorcollege waarin de coördinator het doel en de inhoud van de OWE toelicht. Studenten kunnen deze en verdere informatie ook in de studenthandleidingen vinden. Algemene informatie over de opleiding kunnen studenten in de Studiegids vinden. De opleiding brengt daarnaast vier keer per jaar een nieuwsbrief met actuele informatie uit. Verder is veel informatie tegenwoordig digitaal beschikbaar op bijvoorbeeld HAN scholar sites. In de gesprekken tonen de studenten zich tevreden over de digitale informatievoorzieningen.

Studenten blijken in toenemende mate tevreden te zijn over de informatievoorziening van de opleiding, al vinden zij dat de handleidingen van de OWE's nog verbeterd kunnen worden. De opleiding is al een project gestart om de opzet van de handleidingen meer op elkaar af te stemmen.

### **Overwegingen**

Het panel stelt vast dat de opleiding een uitgebreid systeem van studieloopbaanbegeleiding heeft, waardoor de studieloopbaanbegeleider goed de voortgang van studenten kan bewaken. In praktijk blijkt het ontwikkelen van de reflectie- en zelfsturingsvaardigheden van studenten lastiger dan het beantwoorden van de directe, studiegerelateerde informatiebehoeften van studenten. Het panel heeft waardering voor de groepsbijeenkomsten over onder andere studeergedrag. De digitale informatievoorziening blijkt goed aan te sluiten bij wat studenten verwachten.

### **Conclusie**

Het panel komt op basis van bovenstaande overwegingen tot het oordeel **voldoende**.

## Kwaliteitszorg

### Standaard 13      Evaluatie resultaten

*De opleiding wordt periodiek geëvalueerd, mede aan de hand van toetsbare streefdoelen.*

#### **Bevindingen**

De opleiding volgt voor het bewaken van de kwaliteit het kwaliteitszorgplan van het instituut IPS (*Kwaliteitszorgplan IPS, 2009-2012*) Zij hanteert de streefcijfers die in dit plan zijn opgenomen. Evaluatieuitkomsten voldoen aan de streefnorm wanneer meer dan zeventig procent van de ondervraagden tevreden is. Uitkomsten tussen de 65 en 70 procent zijn een aandachtspunt voor de opleiding. Een uitkomst onder de 65 procent voldoet voor de opleiding niet aan de streefnorm.

De curriculumcommissie is verantwoordelijk voor de kwaliteit van het onderwijs. In overleg met het taakteam Onderwijskwaliteit stelt zij vast welke verbeteracties moeten worden uitgevoerd. De examencommissie ziet toe op de dagelijkse onderwijsuitvoering in relatie tot de wettelijke en de door de opleiding bepaalde regelingen. Deze commissie bewaakt de kwaliteit van de toetsuitvoering en het gerealiseerd niveau en legt haar bevindingen vast in een rapportage. Het panel heeft de verslagen van de verschillende commissies ingezien en heeft vastgesteld dat zij de toebedeelde taken uitvoeren.

Het taakteam onderwijskwaliteit en de kwaliteitscoördinator van de opleiding zijn belast met de ontwikkeling en coördinatie van de bewaking en meting van de kwaliteit. Dit taakteam is onder andere verantwoordelijk voor het opstellen van het evaluatieplan (in overleg met de curriculumcommissie), het analyseren van evaluaties, het formuleren van verbeterpunten en het bewaken van de voortgang van de verbeteringen. Het taakteam zorgt er ook voor dat verslagen en verbeteracties op het interne netwerk worden gepubliceerd. De eindverantwoordelijkheid ligt bij de instituutsdirectie.

De opleiding heeft een jaarplanning waarin alle kwaliteitszorgmetingen zijn opgenomen. In de kritische reflectie somt de opleiding alle evaluaties op die periodiek worden uitgevoerd. Voorbeelden van evaluaties onder studenten zijn: NSE, HAN tevredenheidsonderzoek, onderwijzevaluaties, exitevaluaties, jaarevaluatie afstudeerders, evaluatie summatieve toetsen en evaluatie studieloopbaanbegeleiding. Docenten worden bevestigd in het medewerkerstevredenheidsonderzoek en via online enquêtes in hun rol als stagebegeleider. Vertegenwoordigers van het werkveld worden via de werkgeversenquête vanuit het Landelijk Overleg Opleidingen Voeding en Diëtetiek bevestigd, alumni via de HBO-Monitor.

De afgelopen jaren zijn er veel aanpassingen in het programma en het onderwijsmateriaal geweest. Verder is het docententeam sterk gegroeid. De opleiding heeft er daarom voor gekozen de onderwijseenheden intensiever, namelijk jaarlijks, te evalueren evenals evaluaties onder docenten in hun rol van tutor en studieloopbaanbegeleider.

Verder is een begin gemaakt met een alumni-onderzoek. Komend studiejaar zal de opleiding de verschillende vragenlijsten en de frequentie van afnemen onder de loep nemen. Gezien het feit dat de respons op enquêtes laag is (maximaal 39 procent) en ook de vraagstelling niet altijd duidelijk is (zie standaard 12) vindt het panel het terecht dat vraagstelling, frequentie en vorm nader onderzocht worden.

### **Overwegingen**

Het panel is van mening dat de opleiding een deugdelijk systeem van kwaliteitsbewaking heeft. Door de vele en ingrijpende onderwijsvernieuwingen heeft de opleiding de laatste jaren intensief onder studenten geënuquêerd. Gezien de lage respons lijkt het erop dat er een vorm van enquêtemoeheid is. Het panel is het met de opleiding eens dat er naar nieuwe manieren van kwaliteitsbewaking moet worden gekeken. Het door de opleiding ingestelde klassenvertegenwoordigersoverleg (zie standaard 14) is hier een voorbeeld van.

### **Conclusie**

Het panel komt op basis van bovenstaande overwegingen tot het oordeel **voldoende**.

## **Standaard 14      Verbetermaatregelen**

*De uitkomsten van deze evaluaties vormen de basis voor aantoonbare verbetermaatregelen die bijdragen aan realisatie van de streefdoelen.*

### **Bevindingen**

De opleiding stelt elk jaar een *Kwaliteitsjaarverslag Voeding en Diëtetiek* op waarin evaluatiegegevens, verbeteracties en streefnormen zijn opgenomen. In verbeterrapportages monitort de opleiding de voortgang van de verbeteracties.

De opleiding bespreekt de uitkomsten van de evaluaties van onderwijsseenheden met studenten. Hierbij zijn echter weinig studenten aanwezig. De opleiding vindt studententevredenheid belangrijk en heeft daarom klassenvertegenwoordigers benoemd met wie periodiek overleg plaatsvindt.

Tijdens de vorige visitatie was het niet duidelijk hoe de uitkomsten van evaluaties tot verbeteracties leidden. Daarom formuleert de opleiding nu per onderwijsseenheid verbeteracties. De opleiding informeert de studenten in de handleiding bij een onderwijsseenheid over doorgevoerde verbeteringen. In het volgende jaar wordt de onderwijsseenheid opnieuw geëvalueerd en worden eventueel nieuwe verbeteractie geformuleerd.

Het panel heeft lange lijsten met verbetervoorstellen aangetroffen, maar nog zonder prioritering. Uit de gesprekken met docenten en opleidingsmanagement is gebleken dat in de kwartaalrapportages de belangrijkste verbeteringen genoemd staan. Aanpassingen voor de onderwijsseenheden worden direct aan de docenten en kernteams doorgegeven. In de



kritische reflectie heeft de opleiding per standaard aangegeven welke wijzigingen sinds de vorige visitatie zijn doorgevoerd.

Het panel heeft vastgesteld dat de opleiding verbeteringen doorvoert. Momenteel loopt het experiment met een jongensklas om uitval van deze groep te voorkomen. De opleiding wil bij de intake van nieuwe studenten motivatiegesprekken gaan voeren met studenten die niet de optimale vooropleiding hebben. Verder heeft de opleiding de roostering verbeterd, wat blijkt uit de grotere mate van tevredenheid bij de studenten.

Uit evaluaties blijkt dat studenten in toenemende mate tevreden zijn over de verbeteracties op grond van evaluaties en over de manier waarop de opleiding op klachten en problemen reageert. Ook in gesprekken met studenten is duidelijk geworden dat uitkomsten van enquêtes bijdragen aan het verbeteren van de opleiding. Als voorbeeld noemen studenten de roostering. Om studenten nog beter te informeren over de kwaliteitszorg, zullen met ingang van het komend studiejaar evaluatieresultaten en verbeteracties in de lessen studieloopbaanbegeleiding worden besproken.

Uitkomsten van het medewerkerstevredenheidsonderzoek hebben ertoe geleid dat er de laatste twee jaar studietweedaagse over de veranderingen in de organisatie zijn georganiseerd.

De opleiding luistert goed naar de adviezen van de beroepenveldcommissie, bijvoorbeeld om de verwachtingspatronen over stagebegeleiding bij het werkveld en vanuit de opleiding beter op elkaar af te stemmen.

### **Overwegingen**

Het panel heeft een opleiding aangetroffen waar een lerende en verbeterende attitude de grondhouding van docenten en management is. De opleiding voert verbeteringen uit op basis van enquêtes en andere onderzoeken, en op advies van diverse gremia (bijvoorbeeld docenten, studenten, beroepenveldcommissie en opleidingscommissie).

### **Conclusie**

Het panel komt op basis van bovenstaande overwegingen tot het oordeel **voldoende**.

## **Standaard 15      Betrokkenheid bij kwaliteitszorg**

*Bij de interne kwaliteitszorg zijn de opleidings- en examencommissie, medewerkers, studenten, alumni en het afnemend beroepenveld van de opleiding actief betrokken.*

### **Bevindingen**

De opleiding betreft haar stakeholders op verschillende wijzen bij het kwaliteitszorgproces. In standaard 13 zijn voorbeelden genoemd van evaluaties bij de verschillende groepen.

Studenten worden mondeling en via nieuwsbrieven en website over de uitkomsten en verbeteracties geïnformeerd. Via de opleidingscommissie kunnen studenten advies aan de opleiding uitbrengen. Er is een opleidingscommissie IPS die per opleiding een kamer heeft waar twee docenten en twee studenten zitten. Zij keuren het opleidingsstatuut en de onderwijs- en examenregeling goed. De opleidingscommissie initieert ook wel enquêtes wanneer zij ontevredenheid onder studenten bespeurt. De opleidingscommissie heeft regelmatig overleg met het management. Aan de andere kant is het het panel opgevallen dat er geen student zitting heeft in de curriculumcommissie. Het management gaf aan dat het via het klassenvertegenwoordigersoverleg en de opleidingscommissie weet wat er leeft onder studenten. Binnen de HAN is het niet gebruikelijk dat studenten zitting in de curriculumcommissie hebben.

Docenten zijn als lid van een onderwijseenheid direct betrokken bij het opstellen van verbeterplannen. Zij kunnen zitting nemen in een klankbordgroep voor verschillende grote verbeteracties (bijvoorbeeld organisatiestructuur). Uit de notulen van de examencommissie blijkt dat zij zich het afgelopen jaar voornamelijk met het goed lopen van procedures heeft bezig gehouden (bijvoorbeeld regels voor toekennen EC, controle op toepassing van de regels voor BNSA, en de regels in het opleidingsstatuut en de onderwijs- en examenregeling).

De opleiding heeft het werkveld directer betrokken bij de kwaliteit van het onderwijs. Naast de beroepenveldcommissie hebben vertegenwoordigers van het werkveld zitting in klankbordgroepen, en zijn zij als assessor, extern deskundige en gastdocent bij het onderwijs betrokken. Tijdens de bijeenkomsten van de beroepenveldcommissie worden steeds twee onderwijseenheden gepresenteerd en beoordeeld op actualiteit, relevantie en niveau. Als extern deskundige rapporteert de beroepenveldcommissie aan de faculteitsdirectie over bevindingen naar aanleiding van het bijwonen van summatieve toetsen. In 2011 start de opleiding met een alumni-onderzoek. De opleiding heeft per doelgroep actiepunten geformuleerd om de betrokkenheid nog verder te vergroten.

### **Overwegingen**

Het panel is van mening dat de opleiding voldoende actie onderneemt om de verschillende partijen bij de verbetering van het onderwijs en de opleiding te betrekken. Het recent ingestelde klassenvertegenwoordigersoverleg om studenten sneller te bereiken is daar een voorbeeld van. De opleiding wil alumni nog meer bij de verbeteringen betrekken.

Naast de formele betrokkenheid van diverse stakeholders bij de kwaliteitszorg is vooral ook de persoonlijke inzet en betrokkenheid met name het docententeam voor de kwaliteit en ontwikkeling van de opleiding het panel opgevallen. Hiermee scheppen de docenten een leercultuur die enthousiasme naar studenten en werkveld uitstraalt.

### **Conclusie**

Het panel komt op basis van bovenstaande overwegingen tot het oordeel **voldoende**.

## Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties

### Standaard 16 Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties

*De opleiding beschikt over een adequaat systeem van toetsing en toont aan dat de beoogde eindkwalificaties worden gerealiseerd.*

#### **Bevindingen**

##### *Systeem van toetsing*

In het *Opleidingsprofiel Bachelor Voeding en Diëtetiek* (Instituut Paramedische Studies, HAN, 2010-2011) heeft de opleiding haar toetsbeleid geformuleerd. De opleiding wil de vorderingen in de professionele ontwikkeling van de student vaststellen door hem te beoordelen op de mate waarin hij competent kan handelen binnen een beroepstaak. De opleiding hanteert hiervoor in een onderwijseenheid zowel formatieve als summatieve toetsen. In de OWE *Ondervoeding* moeten studenten bijvoorbeeld de volgende beroepsproducten maken: methodische toets ondervoeding, casusverslag ondervoeding, casustoets ondervoeding en skillstoets ondervoeding. Verder maken ze een opdracht voor het werkveld en stellen ze een cliëntendossier op voor een rollenspel. Het panel waardeert de verschillende toetsvormen in een onderwijseenheid positief.

Naast geïntegreerde toetsvormen, meestal in summatieve assessments getoetst, gebruikt de opleiding kennis- en vaardigheidstoetsen, de formatieve toetsen. Om de kennis te toetsen gebruiken docenten multiple-choicevragen, casuïstiek items met stellingen en open vragen. In vaardigheidstoetsen laat de student zien dat hij kan handelen en redeneren in een beroepscontext. Via schriftelijke producten laat de student zien dat hij zich schriftelijk goed kan uitdrukken. De opleiding maakt daarnaast gebruik van portvideo-toetsen waarbij een performance of vaardigheid van de student wordt opgenomen. De criteria voor de formatieve toetsen zijn in de handleidingen van de onderwijseenheden opgenomen, zoals het panel heeft gezien. Studenten zijn positief over de aansluiting van de stof op de toetsen, en vooral ook over de vorm, formatieve toetsen en summatieve assessments. Het panel heeft gedurende het bezoek verschillende formatieve toetsen bekeken en heeft vastgesteld dat de kwaliteit goed is. Wel vraagt het panel zich af of in verband met de objectiviteit de tutor niet beter het werk van een andere groep kan beoordelen.

De opleiding heeft de wijze waarop summatieve toetsen worden afgenomen, vastgelegd in een toetshandleiding (*Toetshandleiding studenten, Summatieve Toetsing, Niveaus 1,2 en 3*, Instituut Paramedische Studies, juni 2009). Studenten blijken goed met deze handleiding overweg te kunnen. In aansluiting op de competenties en beroepstaken uit standaard 1 worden in deze handleiding de eisen voor een beroepstaak op een gespecificeerd niveau gedetailleerd uitgewerkt. Per summatieve toets worden de beroepstaak, de competenties en de criteria waaraan de student moet voldoen, genoemd. Verder wordt in het document aangegeven welke bewijsstukken de student in het portfolio voor een summatieve toetsing kan opnemen. Het portfolio van de student wordt in een gesprek met twee assessoren

beoordeeld. Summative toetsen moeten altijd met een voldoende worden afgerond om de studiepunten te verkrijgen.

Voor het summatieve assessment (dertien gedurende de gehele opleiding) stellen studenten een portfolio samen met bewijsstukken waaruit blijkt dat zij de competenties beheersen. Als bewijs kunnen dienen: formatieve toetsen, beroepsproducten, feedbackverslagen van medestudenten en begeleiders, video-opnamen van beroepshandelingen, extra interne (bijvoorbeeld kookcursus voor nierpatiënten) en/of externe activiteiten. Studenten schrijven een pleidooi waarin zij toelichten waarom de bewijzen aantonen dat zij over de vereiste competenties beschikken. Wanneer zij een formatieve toets opnemen die met een vijf is gewaardeerd, voegen zij aanvullende bewijzen toe. Studenten hebben in het eerste jaar veel moeite met schrijven van een pleidooi. Ze vinden echter unaniem dat het een goede manier is om te leren verwoorden waar je in je ontwikkelingsproces staat. De opleiding heeft nu in de eerste periode van het eerste jaar het schrijven van een oefenpleidooi opgenomen om te leren hoe je beargumenteert dat bewijsstukken relevant zijn. Volgens studenten is het schrijven van het pleidooi een dermate persoonlijke zaak dat het niet van een andere student kan worden overgenomen. Het panel was op een enkeling na onder de indruk van de kwaliteit van reflectie in de pleidooien.

Getrainde, interne (niet de begeleider) en externe assessoren voeren de assessments uit. De assessoren bestuderen het portfolio gedurende een half uur. Zij bepalen samen de vraagpunten voor het gesprek met de student. Het gesprek met de student duurt meestal twintig minuten wat de studenten als kort ervaren. In gesprek ligt de nadruk op datgene wat in het portfolio het minst uit de verf is gekomen en op de transfer die studenten kunnen maken door het geleerde in andere situaties toe te passen. De laatste tien minuten gebruiken de assessoren voor de nabespreking en de feedback. De transfer die studenten kunnen maken, is volgens de assessoren medebepalend voor de hoogte van de beoordeling. Volgens docenten weten studenten door deze vorm van toetsing beter waar ze voor worden opgeleid en hebben ze beter zicht op hun eigen functioneren. Het panel is gedurende het bezoek overtuigd geraakt van de waarde van deze integrale assessmenttoetsing, wel vindt het een half uur voorbereiding en een gesprek van twintig minuten erg kort om voldoende diepgang te krijgen. Het panel vraagt zich af of de opleiding meer differentiatie in de assessments aan kan brengen om vooral in de hoofdfase de verdieping te realiseren.

Hoewel het panel begrepen heeft dat alle toetsen op een gestandaardiseerde manier moeten worden aangeboden, bleek dat niet uit de toetsen die het heeft ingezien. Vaak ontbrak een voorblad met voor het panel essentiële informatie. Hoewel bij alle toetsen beoordelingsformulieren gebruikt worden, verschillen die van toets tot toets. De opleiding had dit zelf ook vastgesteld en is begonnen met een consistentere beoordelingsformulier dat meer aan de competenties gerelateerd wordt. Het nieuwe formulier is inmiddels in de propedeuse ingevoerd. Voor het beoordelen van de stage gebruikt de opleiding het landelijk vastgestelde formulier.

Volgens de studenten verschilt de feedback die ze krijgen van docent tot docent, met name wat concreetheid en eenduidigheid betreft. De nieuwe beoordelingsformulieren met de competenties bieden wel meer houvast, maar studenten vinden het nog steeds onduidelijk waarom een bepaald cijfer eruit rolt. De opleiding heeft striktere regels voor het beoordelen van summatieve toetsen ontwikkeld die deze onduidelijkheid moeten voorkomen. Studenten kunnen de docenten altijd om een toelichting vragen, maar dat gebeurt weinig.

De kernteams van de opleiding en de examencommissie controleren jaarlijks de aansluiting tussen het landelijke opleidingsprofiel, de major competenties en de beoordelingscriteria bij de formatieve en de summatieve toetsing. Het panel heeft vastgesteld dat er geen systematische controle op de kwaliteit van de toetsen plaatsvindt. Iedere docent is verantwoordelijk voor zijn eigen toets. Toetsen worden niet vooraf en/of achteraf gecontroleerd. Bij assessments vindt wel steekproefsgewijs controle achteraf plaats. Het taakteam toetsing zou volgens het panel een goede rol in de kwaliteitscontrole van toetsen kunnen spelen.

#### *Realisatie van de beoogde eindkwalificaties*

Het laatste jaar van de opleiding bestaat uit stages waarin de student aan de volgende beroepstaken werkt:

1. de voedingskundige/diëtist werkt aan het optimaliseren van herstelprocessen: de student in de rol van behandelaar;
2. de voedingskundige/diëtist optimaliseert de organisatie van de zorg: adviesopdracht tijdens de stage;
3. de voedingskundige/diëtist professionaliseert de beroepsuitoefening: de student voert hiervoor tijdens de stage een toegepast onderzoek uit;
4. de voedingskundige/diëtist werkt aan het verbeteren van gezond gedrag en aan preventie: opdracht tijdens de stage.

Studenten combineren vaak beroepstaak 3 en 4. Het panel heeft met vertegenwoordigers van de beroepspraktijk gesproken die aangaven dat zij deze combinatie niet handig vinden. Het panel geeft de opleiding in overweging nog eens goed te kijken naar het onderdeel health promotion als onderdeel van het afstuderen. Dit wordt in bijvoorbeeld academische ziekenhuizen onvoldoende passend geacht.

Voor de summatieve toetsen leveren studenten een portfolio in dat ze gedurende de stage en het afstuderen hebben opgebouwd. Het portfolio bestaat onder andere uit voorbeelden van diëtistisch handelen met een case study, uit de stagebeoordeling, een toegepast onderzoek, een adviesrapport en een opdracht over health promotion. Het onderzoek voor de scriptie wordt meestal in tweetallen uitgevoerd. Studenten verantwoorden in hun portfolio wie voor welk aspect verantwoordelijk is. Verder worden studenten formatief getoetst om hun individuele bijdrage vast te stellen.

Het panel heeft negentien portfolio's en scripties met toegepast onderzoek bestudeerd. Vier zijn van te voren aan het panel toegestuurd. Vervolgens heeft het panel er nog vijftien tijdens het bezoek bekeken. De opbouw, probleemstelling, inhoud en het gebruik van literatuur verschilt per scriptie en dat komt in de beoordeling tot uitdrukking. Het panel kon zich vinden

in de verschillende beoordelingen. Er was één werkstuk met de beoordeling zes waarbij het panel twijfels had. De toelichting van de begeleider heeft de beoordelaars overtuigd dat de student tot het afstudeerassessment kon worden toegelaten. In het assessment is vastgesteld dat de student over de vereiste competenties van een beginnend beroepsbeoefenaar beschikte. Uit de gesprekken is gebleken dat de stage met een voldoende moet zijn afgerond om aan het afsluitende assessment te beginnen. Een onvoldoende rapport of stage levert namelijk onvoldoende bewijsmateriaal voor het competent zijn van de student. Het panel heeft echter niet kunnen vaststellen dat deze voorwaarde ergens vastligt.

Leden van de beroepenveldcommissie hebben steekproefgewijs summatieve assessments bijgewoond. Zij waren onder de indruk van de hoeveelheid informatie die in korte tijd aan de orde kwam. Assessoren ontwikkelen grote bedrevenheid in het voeren van gerichte gesprekken. De beroepenveldcommissie vindt deze vorm van toetsen goed, omdat het studenten mondiger maakt en studenten steeds de link met de praktijk moeten leggen. Het panel sluit zich hierbij aan.

### **Overwegingen**

Het panel is positief over de wijze van toetsing bij de opleiding Voeding en Diëtetiek. De formatieve toetsen die tijdens een onderwijseenheid worden afgenomen, kunnen studenten als bewijs in hun portfolio voor het summatieve assessment opnemen. Het panel is ervan overtuigd dat de studenten via deze vorm van toetsing voldoende kennis en vaardigheden opdoen die zij nodig hebben in de beroepspraktijk. Wel dringt het panel aan op een steviger borging van de kwaliteit van toetsen, onder andere via structurele controle door het taakteam toetsing en door adequate beoordelingsformulieren om de feedback te verbeteren.

Het panel heeft vastgesteld dat afgestudeerden over het bachelor-niveau beschikken. Studenten vinden relevante functies in de beroepspraktijk en ook de doorstroming naar een masteropleiding van de Universiteit Wageningen verloopt zonder noemenswaardige problemen. Het werkveld is tevreden over het niveau van kennis en vaardigheden van de afgestudeerden.

### **Conclusie**

Het panel komt op basis van bovenstaande overwegingen tot het oordeel **voldoende**.

### 3 Eindoordeel over de opleiding

#### *Oordelen op de standaarden*

Het visitatiepanel komt tot de volgende oordelen op de standaarden:

<b>Standaard</b>	<b>Oordeel</b>
<i>Standaard 1 Beoogde eindkwalificaties</i>	Goed
<i>Standaard 2 Oriëntatie van het programma</i>	Voldoende
<i>Standaard 3 Inhoud van het programma</i>	Goed
<i>Standaard 4 Vormgeving van het programma</i>	Goed
<i>Standaard 5 Instroom</i>	Goed
<i>Standaard 6 Studeerbaarheid</i>	Voldoende
<i>Standaard 7 Duur</i>	Voldoende
<i>Standaard 8 Personeelsbeleid</i>	Goed
<i>Standaard 9 Kwaliteit van het personeel</i>	Goed
<i>Standaard 10 Kwantiteit van het personeel</i>	Voldoende
<i>Standaard 11 Materiële voorzieningen</i>	Goed
<i>Standaard 12 Studiebegeleiding</i>	Voldoende
<i>Standaard 13 Evaluatie resultaten</i>	Voldoende
<i>Standaard 14 Verbetermaatregelen</i>	Voldoende
<i>Standaard 15 Betrokkenheid bij kwaliteitszorg</i>	Voldoende
<i>Standaard 16 Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties</i>	Voldoende

#### **Overwegingen**

Het eindoordeel over de opleiding Voeding en Diëtetiek van de Hogeschool van Arnhem en Nijmegen is positief aangezien de opleiding op alle standaarden minimaal een 'voldoende' gescoord heeft. Het panel is op de standaarden 1, 3, 4, 5, 8, 9 en 11 tot het oordeel 'goed' gekomen.

#### **Conclusie**

Het visitatiepanel beoordeelt de kwaliteit van de bestaande hbo-bacheloropleiding Voeding en Diëtetiek van de Hogeschool van Arnhem en Nijmegen als **voldoende**.





## 4 Aanbevelingen

Het panel heeft bij verschillende standaarden in het rapport suggesties voor verbeteringen gedaan. Het panel realiseert zich dat wellicht niet alle verbetervoorstellen gemakkelijk zijn door te voeren. Wel hoopt het panel dat de opleiding haar voordeel doet met de suggesties.

### *Aanbeveling 1*

Het panel vindt het van belang dat studenten leren werken in een multidisciplinaire omgeving, zoals ook is aangegeven in de competentie 'samenwerken in professionele relaties'. Binnen het instituut IPS werken studenten van de vier opleidingen daarin ondergebrachte opleidingen (Ergotherapie, Fysiotherapie, Logopedie en Voeding en Diëtetiek) samen in projecten. Het panel vindt het ook van belang dat studenten, net als in de latere beroepspraktijk, leren samenwerken met artsen en voedingsmiddelentechnologen. Het panel beveelt de opleiding aan naar meer mogelijkheden te zoeken om studenten in multidisciplinaire projecten, vergelijkbaar met de beroepspraktijk, te laten samenwerken.

### *Aanbeveling 2*

Het panel heeft gedurende het bezoek verschillende formatieve toetsen bekeken en heeft vastgesteld dat de kwaliteit goed is. De toetsen worden door de eigen tutor van een student nagekeken. In verband met de objectiviteit beveelt het panel de opleiding aan om tutores het werk van een andere groep te laten beoordelen.

### *Aanbeveling 3*

Het panel is gedurende het bezoek overtuigd geraakt van de waarde van de integrale assessmenttoetsing. Het panel vindt echter een gesprek van twintig minuten erg kort om voldoende diepgang te krijgen. Het panel beveelt de opleiding aan om in de hoofdfase het assessmentgesprek te verlengen waardoor meer verdieping mogelijk is.

### *Aanbeveling 4*

Het panel heeft vastgesteld dat de opleiding verschillende beoordelingsformulieren gebruikt. De opleiding had dit zelf ook vastgesteld en is begonnen met een eenduidiger beoordelingsformulier dat meer aan de competenties gerelateerd wordt. Het nieuwe formulier is inmiddels in de propedeuse ingevoerd. Het panel verwacht dat de opleiding op korte termijn in alle jaren met verbeterde beoordelingsformulieren gaat werken, waardoor studenten ook betere feedback krijgen.

### *Aanbeveling 5*

De kernteams van de opleiding en de examencommissie controleren jaarlijks de aansluiting tussen het landelijke opleidingsprofiel, de major competenties en de beoordelingscriteria bij de formatieve en de summative toetsing. Het panel vindt dit positief, maar heeft vastgesteld dat de opleiding geen systematische controle op de kwaliteit van de toetsen uitvoert. Het panel beveelt de opleiding aan om het taakteam toetsing opdracht te geven de kwaliteit van zowel de formatieve en de summatieve toetsen te controleren.



## **5 Bijlagen**



## Bijlage 1: Eindkwalificaties van de opleiding

	Competentie	Competentiebeschrijving
1	Diagnosticeren	(Analyseren in het kader van behandelen en/of palliatieve zorg) Om zich in een beroepsspecifiek oordeel te vormen over de vraag van een klant met een aandoening ten gevolge van overvoeding of ondervoeding of een aan voeding gerelateerde stofwisselingsziekte (metabole aandoening), voert de voedingsdeskundige diëtist een anamnese gesprek en (evt. aanvullend) onderzoek uit met het doel een diëtistische diagnose te stellen.
2	Behandelen en begeleiden	(Interveniëren en evalueren in kader van behandelen en/of palliatieve zorg) Op basis van de diëtistische diagnose intervenueert de voedingskundige diëtist op methodische wijze ter bevordering van gezondheid, welzijn en/ of prestatievermogen en evalueert de interventie.
3	Voorlichten	De voedingskundige diëtist zet op methodische wijze een interventie op het gebied van voeding(smiddelen) en leefstijl op, voert de interventie uit en evalueert deze, met als doel de gezondheid van cliënten te bevorderen, of de prestatie te verbeteren.  (De voedingskundige werkt mee aan onderzoek op het gebied van voedselconsumptie en voedingsinterventie)
4	Adviseren	De voedingskundige diëtist adviseert op methodische wijze ten aanzien van de bereiding en de samenstelling van voedingsmiddelen en gerechten en het voedingsaanbod binnen een organisatie, zodat een klant een verantwoorde keuze kan maken (primaire proces) en ten aanzien van secundaire processen in een organisatie ter bevordering van het primaire proces.  (De voedingskundige werkt mee aan onderzoek op het gebied van voedselconsumptie en voedingsinterventie)
5	Werken aan kwaliteit	De voedingskundige diëtist werkt methodisch aan de kwaliteit van primaire en secundaire processen.
6	Kennisontwikkeling en professionalisering	De voedingskundige diëtist houdt ontwikkelingen in het vakgebied bij. Hij gebruikt relevante bronnen voor kennisontwikkeling en deelt deze kennis met anderen.
7	Ondernemen	De voedingskundige diëtist stemt de vraag naar en het aanbod van zijn diensten continue op elkaar af en anticipeert daarbij op externe ontwikkelingen.
8	Samenwerken in professionele relaties	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Samenwerken in professionele relaties De voedingskundige diëtist werkt samen in professionele relaties. Hij levert een bijdrage aan organisatieprocessen.</li> <li>• Begeleiden en coachen De voedingskundige diëtist werkt samen in professionele relaties. Hij levert een bijdrage aan leerprocessen van anderen.</li> </ul>
9	Persoonlijke ontwikkeling	De voedingskundige diëtist werkt op zodanige wijze aan zijn eigen ontwikkeling dat hij voldoet aan de geldende maatschappelijke en beroepsnormen en zijn werk betekenisvol, uitdagend en plezierig vindt.



## Bijlage 2: Overzicht opleidingsprogramma

Onderwijsaanbod Voeding & Diëtetiek <sup>1</sup>				
	Periode 1	Periode 2	Periode 3	Periode 4
Hoofdphase 3	Toegepast Onderzoek en Health Promotion (30 stp - 840 sbu) of		Diëtistisch Handelen en Ondernemen 2 Kwaliteit 2 (30 stp - 840 sbu) of	
	Diëtistisch Handelen en Ondernemen 2 Kwaliteit 2 (30 stp - 840 sbu)		Toegepast Onderzoek en Health Promotion (30 stp - 840 sbu)	
Hoofdphase 2	Klinische Voeding (15 stp - 420 sbu)	Kinderen en Voedsel-overgevoeligheid (7.5 spt - 210 sbu)  Kwaliteitszorg (7.5 stp - 210 sbu)	Minor* (30 stp - 840 sbu)	
Hoofdphase 1	Metabolisme en Voedingspatronen (7.5 spt - 210 sbu)	Voeding en Gezondheid (15 stp - 420 sbu)	Gezonde voeding, veilig voedsel 2 (210 sbu)	Welvaartsziekten (15 stp - 420 sbu)
	Evidence Based Practice (7.5 stp - 210 sbu)		Ondernemen (7.5 stp - 210 sbu)	
Propedeuse	Lekker en Gezond (7.5 stp - 210 sbu)	Voeding en Energie (15 stp - 420 sbu)	Ondervoeding (15 stp - 420 sbu)	Gezonde voeding, veilig voedsel 1 (7.5 spt - 210 sbu)  Samen Gezonder (7.5 stp - 210 sbu)

<sup>1</sup> De koppeling van Onderwijseenheden (owe's) aan studiepunten wordt komend jaar bij de opleiding Voeding & Diëtetiek gewijzigd. Het bovenstaande schema is daarom onder voorbehoud. Voor de huidige cohorten geldt nog dat meerdere owe's in één tentamen getoetst kunnen worden.





### **Bijlage 3: Deskundigheden leden visitatiepanel en secretaris**

#### De heer dr.ir. R. Hartemink

De heer Hartemink is ingezet als panellid vanwege zijn deskundigheid op het gebied van voedingsmiddelentechnologie. Hij heeft vanuit opleiding en werkervaring ruime (internationale) kennis van het (hoger) onderwijs en onderwijsprocessen. De heer Hartemink heeft deelgenomen aan de NQA-auditortraining hoger onderwijs. Hij heeft vanuit eerdere visitaties in binnen- en buitenland kennis van de accreditatiesystematiek.

#### *Opleiding:*

1984 - 1989 Levensmiddelentechnologie WUR  
1993 - 1999 AIO Levensmiddelenmicrobiologie WUR

#### *Werkervaring:*

1989 - 1993 Onderzoeker Icelandic Fisheries Institute/University of Iceland  
1997 - 2000 Studiebegeleider Levensmiddelentechnologie  
1999 - 2000 Opzetten/hervormen opleidingen Levensmiddelentechnologie/Food Technology/Food Safety  
2000 - heden Programme Director Food Technology & Food Safety, Wageningen  
1997 - heden Toegevoegd docent Food Microbiology

#### *Publicaties gedurende de afgelopen 5 jaar:*

- Bucio Galindo, A.; Hartemink, R.; Schrama, J.W.; Verreth, J.A.J.; Rombouts, F.M. (2006). Presence of lactobacilli in the intestinal content of freshwater fish from a river and from a farm with a recirculation system. *Food Microbiology* 23 (5). - p. 476 - 482.
- Laue, H.; Smits, T.H.M.; Schumacher, U.K.; Claros, M.C.; Hartemink, R.; Cook, A.M. (2006) Identification of *Bilophila wadsworthia* by specific PCR which targets the taurine:pyruvate aminotransferase. *FEMS Microbiology Letters* 261 (1). - p. 74 - 79.
- Perez-Conesa, D.; Lopez, G.; Ros, G.H.; Abellan, P.; Hartemink, R. (2006) Fecal microbiota changes with the consumption of follow-up formulas containing *Bifidobacterium* spp. and/or galactooligosaccharides by rats and a follow-up infant formula containing *Bifidobacterium* spp. by human infants. *Journal of Food Science* 71 (1). - p. M7 - M13.
- Bucio Galindo, A.; Hartemink, R.; Schrama, J.W.; Verreth, J.A.J.; Bucio Galindo, L.; Zwietering, M.H. (2009) Kinetics of *Lactobacillus plantarum* 44a in the faeces of tilapia (*Oreochromis niloticus*) after its intake in feed

#### Mevrouw J.A. Iestra PhD

Mevrouw Iestra is ingezet vanwege haar deskundigheid op het gebied van voeding en diëtetiek en vanwege haar inzicht in de internationale ontwikkelingen in dit werkveld als lid van de 'Executive Committee' en voorzitter van de 'Professional Practice Committee' van de 'European Association of Dietetic Associations'. Bovendien heeft mevrouw Iestra onderwijservaring als universitair docent en als coördinator en docent voedingsonderwijs in het medisch curriculum UMCUtrecht. Mevrouw Iestra doet onderzoek op het gebied van Voeding, Lifestyle & Gezondheid, Preventieve Cardiologie en Oncologie. Voor deze visitatie heeft mevrouw Iestra onze handleiding voor auditteamleden ontvangen en in een voorbereidende vergadering is zij aanvullend geïnstrueerd over het proces van visitatie en accreditatie in het hoger onderwijs en over de werkwijze van NQA.

*Opleiding:*

- 1978-1982 BSc in Nutrition and Dietetics, Groningen  
2006 PhD-in Dietetics, Universiteit Utrecht  
Thesis: Prognosis, Proof, Priorities in Dietetic Practice  
2007-2009 Professional Master of Education, Vrije Universiteit - Amsterdam

*Werkervaring:*

- 1982-1986 lector at the Nursing School of the Leiden University Medical Center, Leiden  
1986-1998 dietitian and clinical researcher at the Dept. of Dietetics, Leiden University Medical Center, Leiden  
1998-2002 manager Dept. of Dietetics & Nutritional Sciences, University Medical Center Utrecht,  
2003-heden assistant professor at Julius Center for Health Sciences and Primary Care, Dept. of Nutritional Sciences, University Medical Center Utrecht

*Overig:*

- 2009-heden lid van de Gezondheidsraad  
2010 lid van de 'Executive Committee' en voorzitter van de 'Professional Practice Committee' van de 'European Association of Dietetic Associations'

*Publicaties gedurende de afgelopen 5 jaar:*

- Wamsteker EW, Geenen R, Zelissen PM, van Furth EF, *Iestra J*. Unrealistic weight-loss goals among obese patients are associated with age and causal attributions. *J Am Diet Assoc.* 2009 Nov;109(11):1903-8. PubMed PMID: 19857632.
- *Iestra J*, Knoop K, Kromhout D, de Groot L, Grobbee D, van Staveren W. Lifestyle, Mediterranean diet and survival in European post-myocardial infarction patients. *Eur J Cardiovasc Prev Rehabil.* 2006 Dec;13(6):894-900. PubMed PMID: 17143120.
- *Iestra J*. Thesis 'Prognosis, proof and priorities in Dietetic Practice', University Utrecht, 15 mei 2006
- Castro Cabezas M, de Vries JH, Van Oostrom AJ, *Iestra J*, van Staveren WA. Effects of a stanol-enriched diet on plasma cholesterol and triglycerides in patients treated with statins. *J Am Diet Assoc.* 2006 Oct;106(10):1564-9. PubMed PMID: 17000189.

Mevrouw mr. A.M. Evers

Mevrouw Evers is ingezet vanwege haar deskundigheid op het gebied van voeding en diëtetiek; momenteel is zij directeur van de beroepsvereniging voor Diëtetiek. Zij heeft vanuit haar werkervaring ruime kennis van het vakgebied en zicht op de eisen die het beroepenveld aan afgestudeerden stelt. Voor deze visitatie heeft mevrouw Evers onze handleiding voor panelleden ontvangen en in een voorbereidende vergadering is zij aanvullend geïnstrueerd over het proces van visitatie en accreditatie in het hoger onderwijs en over de werkwijze van NQA.

*Opleiding:*

- 2007 Opleiding tot mediator, BGL-partners (NMI-registratie)  
2004-2005 'De Nieuwe Manager', leergang van managementcentrum VNO/NCW 'De Baak'  
1990-1997 Nederlands Recht, richting Staat, bestuur en rechtsbescherming, Universiteit Utrecht (in deeltijd)  
1985 Gezondheidskunde/Huishoudkunde lerarenopleiding, D'Witte Leli te Amsterdam  
1980-1984 Academie Diëtetiek Nijmegen

#### *Werkervaring:*

2011	Directeur Nederlandse Vereniging van Diëtisten
2006-2010	Zelfstandig (organisatie-)adviseur, mediator, trainer en projectleider Werkzaamheden o.a.: Organisatie adviseur Kwaliteitsregister Paramedici Voorzitter/begeleider beleidsdagen woonzorgcentrum Adviseur/trainer beroepsorganisatie artsen, verpleegkundigen en ziekenhuizen Trainer kwaliteit/patiëntveiligheid en verbeteren/implementeren voor verschillende beroepsverenigingen en instellingen Adviseur verschillende (topklinische) ziekenhuizen Projectleider strategie, implementatie en communicatie Vroege herkenning en behandeling van ondervoeding in ziekenhuizen, verpleeg- en verzorgingshuizen en 1e-lijnszorg. Juridisch adviseur beroepsorganisatie verpleegkundigen en psychologen
1993-2005	Programmamanager, senior adviseur en projectleider bij het Kwaliteitsinstituut voor de Gezondheidszorg CBO
1986-1993	Coördinerend diëtist en lid Ondernemingsraad bij St. Eerstelijns Voorzieningen Almere

#### *Publicaties:*

- Co-auteur bij ondervoeding gerelateerde onderwerpen (2006-2010)
- Diverse publicaties over aan kwaliteitszorg gerelateerde onderwerpen in vaktijdschriften voor professionals en uitgaven van het CBO.
- 2005: 'het Werkboek "Van kennis naar doen". Voortdurend verbeteren, methoden en technieken voor reflectieve professionals in de zorg'.
- Verschillende (internationale) publicaties op het gebied van ondervoeding als auteur en co-auteur

#### Mevrouw Y. Hoekstra

Mevrouw Hoekstra is ingezet als studentlid. Zij volgt dezelfde opleiding bij Hanzehogeschool Groningen, waar zij lid is geweest van de introductiecommissie Voeding en Diëtetiek. Mevrouw Hoekstra is representatief voor de primaire doelgroep van de opleiding en beschikt over studentgebonden deskundigheden met betrekking tot de studielast, de onderwijsaanpak, de voorzieningen en de kwaliteitszorg bij opleidingen in het domein. Voor deze visitatie is mevrouw Hoekstra aanvullend individueel geïnstrueerd over het proces van visitatie en accreditatie in het hoger onderwijs en over de werkwijze van NQA.

#### *Opleiding:*

2008-heden	Voeding en Diëtetiek - Hanze Hogeschool te Groningen
2004-2007	Toeledend Hoger Beroeps Onderwijs - Sociaal Pedagogisch Werk, Woonbegeleider niveau 4 - Drenthe College te Assen
2000-2004	VMBO - Theoretische leerweg

#### *Cursussen:*

Mei/juni 2008	Cursus ergonomisch werken
2008/2009	Cursus bedrijfshulpverlening
2009	Cursus CFB (controle en fysieke beheersing)

Mevrouw drs. P. Göbel

Mevrouw Göbel is ingezet als NQA-auditor. Zij heeft meer dan tien jaar ervaring met visiteren in bijna alle sectoren van het hbo. Ze heeft bij Lloyd's auditcursussen gevolgd. Verder heeft zij twintig jaar ervaring met ontwikkelen van onderwijsprogramma's, lesgeven en beoordelen van studenten en met management in het hoger beroepsonderwijs in uiteenlopende sectoren. Mevrouw Göbel heeft in het najaar van 2010 deelgenomen aan de training van de NVAO en is gecertificeerd secretaris.

*Opleiding:*

1971 – 1976 Tweedegraads lerarenopleiding: Nederlands en Engels  
1976 – 1979 Rijksuniversiteit Utrecht, Nederlandse taal- en letterkunde

*Werkervaring:*

1980 – 1993 Docent taalbeheersing bij de sector Economie Saxion Hogeschool Enschede  
1987 – 1993 Studentendecaan en vertrouwenspersoon bij de sector Economie Saxion Hogeschool Enschede  
1993 – 1995 Studentendecaan en vertrouwenspersoon bij de sectoren Welzijn en Arbeid, Lerarenopleiding Basisonderwijs en Conservatorium  
1994 – 1997 Directeur van het instituut Welzijn en Arbeid bij de Saxion Hogeschool Enschede  
1997 – 2000 Projectleider bij de afdeling Onderwijszaken van de Saxion Hogeschool Enschede  
2000 – 2004 Medewerker kwaliteitszorg bij de HBO-raad  
2004 – heden senior auditor en adviseur NQA  
2005 – heden secretaris en adviseur Raeflex

*Overig:*

2006 - heden lid hoofdbestuur VVAO

## Bijlage 4: Bezoekprogramma

### Dag 1

Tijdstip	Programma onderdeel			Deelnemers (max. 6 à 8)
09.45-10.00	Ontvangst			<ul style="list-style-type: none"> <li>• Theo Joosten</li> <li>• Menno Pistorius</li> <li>• Elke Naumann</li> </ul>
10.00-10.45	Vorbereiding nav kritische reflectie			<ul style="list-style-type: none"> <li>• (panel)</li> </ul>
11.00-13.30	Materiaal bestudering, incl. <u>LUNCH</u> (12.30-13.30)	<ul style="list-style-type: none"> <li>- Studiemateriaal</li> <li>- Studentmateriaal: 6 door de NQA geselecteerde scripties</li> <li>- Studentmateriaal: producten van studenten waar het panel op dag 2 mee spreekt</li> </ul> <p>Spreekuur (ca. ½ uur, 13.00-13.30 uur)</p>		<ul style="list-style-type: none"> <li>• (panel)</li> <li>• Tijdens lunch presentatie door studenten</li> </ul>
13.30-14.30		- Vorbereiding n.a.v. studentmateriaal		<ul style="list-style-type: none"> <li>• (panel)</li> </ul>
14.30-15.15	(Blok Inhoud I) Afstuderen	Docenten en externe beoordelaars van 4 door de opleiding geselecteerde scripties	Docenten	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Dorris Direks</li> <li>• Bas Agricola</li> <li>• Mirjam Jager</li> <li>• Karen Lips</li> </ul>
			Externe beoordelaars	<ul style="list-style-type: none"> <li>• J. Hoeijmakers</li> <li>• Gery Misat</li> <li>• Rob van der Zanden</li> </ul>
15.30-16.15	(Blok Inhoud II) Afstuderen	Studenten jaar 3 en 4 (2-4 studenten totaal)	Studenten	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Judith van der Zeeuw (3)</li> <li>• Jutta van Hooft (3)</li> <li>• Wilma 't Hooft (4)</li> <li>• Karin Berkelmans (4)</li> </ul>
		Alumni (max. 2 jaar afgestudeerd) van 4 door de opleiding geselecteerde scripties (Blok Inhoud II)	Alumni	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Suzanne Bouman</li> <li>• Carlijn van Ham</li> <li>• Michelle Hoeijmakers</li> <li>• Hümeyra Nazli</li> </ul>
16.30-17.15	(Blok Inhoud III) Studiejaren 1+2	Studenten jaar 1 en 2 (totaal 6-8 studenten)	Studenten	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Anne Pakkert (1)</li> <li>• Lydia Duijnkerke (1)</li> <li>• Vivian van Orsouw (1)</li> <li>• Martine van Driel (2)</li> <li>• Laura Nijland (2)</li> <li>• Anne Kamphuis (2)</li> </ul>
17.15-18.00		Gesprek met docenten (spreiding studiejaren, vakgebieden, speciale taken als begeleiding)	Docenten	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Annemarie Nijhof</li> <li>• Daniëlle Verschuren</li> <li>• Anke Leibbrandt</li> <li>• Dorris Direks</li> <li>• Alie Schreurs</li> </ul>

**Dag 2**

Tijdstip	Programma onderdeel			Deelnemers
08.30-09.00	rondleiding	Ontvangst panel: C3.12. Route: C2 (skills en keuken), C 1 Seneca, Mediatheek, Centrale hal met winkel, B2- theorielokalen en kantoren personeel, B1: koffieruimte personeel, C3.12	Vertegenwoordigers opleiding	<ul style="list-style-type: none"> <li>• panel</li> <li>• Melissa Zevenhoven</li> <li>• Mariska Dute</li> <li>• Erwin van Leijen</li> <li>• Elke Naumann</li> </ul>
10.00-10.45		opleidingsmanagement		<ul style="list-style-type: none"> <li>• Theo Joosten</li> <li>• Menno Pistorius</li> <li>• Elke Naumann</li> </ul>
11.00-11.45		Blok borging	Examen-commissie	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Vivianne Ceelen</li> </ul>
			Toetscommissie	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Annemarie Nijhof</li> </ul>
			Opleidings-commissie	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Bas Agricola</li> </ul>
			Kwaliteitszorg	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Jan van Loon</li> </ul>
			Curriculum-commissie	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Elke Naumann</li> </ul>
11.45-12.45	Lunch	Eventueel extra overleg Extra bestuderen materiaal		<ul style="list-style-type: none"> <li>• --</li> </ul>
12.45-13.30		Gesprek studenten over randvoorwaarden (standaard 5,6,8, 10, 11,12,14 en 15)	Studenten  (representatieve groep studenten, spreiding over jaren, varianten, vooropleiding)	1 <sup>e</sup> jaar <ul style="list-style-type: none"> <li>• Vivian van Orsouw</li> <li>• Lydia Duijinkerke</li> </ul>
				2 <sup>e</sup> jaar <ul style="list-style-type: none"> <li>• Martine van Driel</li> <li>• Evelien Vogels</li> </ul>
				3 <sup>e</sup> jaar <ul style="list-style-type: none"> <li>• Willemijn de Graaf</li> <li>• Mea Meijer</li> </ul>
				4 <sup>e</sup> jaar <ul style="list-style-type: none"> <li>• Marleen Huisman</li> <li>• Karen Ruijter</li> </ul>
13.45-14.30		Gesprek docenten over randvoorwaarden (standaard 8,9,10,13/15)	Docenten  (representatieve groep docenten, spreiding over vakken, specifieke taken als begeleiding, stagebegeleiding, varianten etc.)	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Femke Spikmans</li> <li>• Jan van Loon</li> <li>• Suzan de Bruijn</li> <li>• Vivianne Ceelen</li> <li>• Karen Lips</li> </ul>

Tijdstip	Programma onderdeel			Deelnemers
14.45-15.15		Eventuele extra gesprekken (lectoren, docenten)	Vertegenwoordigers BVC, externe assessoren en extern deskundigen <sup>5</sup>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Marjo Peters</li> <li>• Phil Geerlings</li> <li>• Joke Huitink</li> <li>• Inez Jans</li> </ul>
15.15-16.45		Beoordelingsoverleg Panel		Panel
16.45-17.30		2 <sup>e</sup> gesprek opleidingsmanagement inclusief afronding	Afronding, opleidingsmanagement mogelijk aangevuld met enkele 'kerndocenten'.	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Theo Joosten</li> <li>• Menno Pistorius</li> <li>• Vivianne Ceelen</li> <li>• Jan van Loon</li> <li>• Annemarie Nijhof</li> <li>• Elke Naumann</li> </ul>

Gesprekken met panel vinden plaats in C3.12 uur. Ontvangst van studenten, docenten en externen in C3.08 een half uur voor aanvang van het gesprek.





## Bijlage 5: Bestudeerde documenten

Verplichte items visitatiedocumenten Bron: © NQA-Protocol 2011 uitgebreide opleidingsbeoordeling, versie 1.0 84-87	Naam document
Standaard 1. Beoogde eindkwalificaties - Documenten met betrekking tot internationale kwalificatieraamwerken of domeinspecifieke referentiekaders, voor zover die zijn gebruikt.	<ul style="list-style-type: none"> <li>- Opleidingsstatuut 2010-2011 Domein Health, Instituut paramedische Studies (voor Onderwijs- en examenregeling 2010-2011, zie hoofdstuk 8 van dit document)</li> <li>- Opleidingsprofiel bachelor Voeding en Diëtetiek (ook hard-copy)</li> <li>- Competentieprofiel voor de opleiding Voeding en Diëtetiek</li> <li>- Majorcompetenties Voeding en Diëtetiek, HAN</li> <li>- Europese competenties en gedragsindicatoren bereikt door afstuderende diëtisten en als beginnend beroepsuitoefenaar</li> <li>- National Transcript 2010-2017</li> </ul>
Onderwerp 2. Programma - Onderwijsbeleidsplan en toetsbeleidsplan - Onderzoeksbeleidsplan - Een representatieve selectie (spreiding in vakgebieden) uit het studiemateriaal, zoals: <ul style="list-style-type: none"> <li>- readers en syllabi</li> <li>- moduleboeken en handleidingen of studiewijzers</li> <li>- projectopdrachten</li> </ul> - Toegang tot de elektronische leeromgeving - Verslagen van overleg in relevante commissies en/of organen.	<ul style="list-style-type: none"> <li>- Opleidingsstatuut 2010-2011 Domein Health, Instituut paramedische Studies (voor Onderwijs- en examenregeling 2010-2011, zie hoofdstuk 8 van dit document)</li> <li>- Opleidingsprofiel bachelor Voeding en Diëtetiek (ook hard-copy)</li> <li>- Studiegids 2010-2011 (ook hard-copy)</li> <li>- Onderwijskundig fundament</li> <li>- Toetshandleiding studenten Summatieve Toetsing Niveaus 1, 2 en 3.</li> <li>- Minorenbeleidsplan IPS</li> <li>- Introductieprogramma schooldag Voeding en Diëtetiek.</li> <li>- Selectie uit studiemateriaal</li> <li>- “Naar een internationale en interculturele omgeving”, Strategisch Beleidsplan Internationalisering Hogeschool Arnhem Nijmegen (HAN) 2010-2013</li> <li>- Beleidsplan internationalisering van het onderwijs. Faculteit Gezondheid Gedrag en Maatschappij. 2010-2013</li> <li>- Internationaliseringsplan 2010-2014</li> <li>- Activiteitenplan internationalisering Voeding en Diëtetiek 2010-2011</li> <li>- IPS beleidsplan verbinding onderwijs onderzoek, 2010</li> <li>- Verslagen klankbordgroepen/ gesprekken werkveld</li> <li>- Notulen curriculumcommissie Voeding en Diëtetiek (studiejaar 2010-2011)</li> <li>- Verslagen BVC</li> <li>- Documenten m.b.t. EVC/ instroomassessment</li> </ul>
Onderwerp 3. Personeel Personeelsbeleid (o.a. functie- en kwalificatieprofielen, documentatie over functioneren en professionaliseren, scholingsplan	<ul style="list-style-type: none"> <li>- IPS Overzicht toedeling personeel aan opleidingen (formatieoverzicht)</li> <li>- Human Resources Management Beleidsplan 2011-2013</li> <li>- Scholingsplan opleiding Voeding en Diëtetiek (concept)</li> <li>- R&amp;O verslagen</li> </ul>

<p>Onderwerp 4. Voorzieningen</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- Voorzieningenplan of soortgelijke documenten</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- Studentennieuwsbrief V&amp;D</li> <li>- Studentennieuwsbrief IPS</li> <li>- IPS journaal</li> <li>- Studieloopbaanbegeleiding. Betekenisvol voor de student</li> <li>- Beleidsplan taakteam SLB opleiding V&amp;D</li> <li>- Handleiding studieloopbaanbegeleiding propedeuse 2010-2011</li> <li>- Handleiding studieloopbaanbegeleiding hoofdfase 1, 2 &amp; 3 2010-2011</li> <li>- Handboek Studieloopbaanbegeleiding Opleiding Voeding en Diëtetiek</li> <li>- Training studievaardigheden "Studeren kun je leren".</li> <li>- Evaluatie HAN-Talencentrum cursus Reading Skills, januari 2010</li> <li>- Overige documenten SLB V&amp;D</li> <li>- Netwerkomgeving IPS</li> <li>- Jaaractiviteitenoverzicht studentenvereniging NOPFY</li> </ul>
<p>Onderwerp 5. Kwaliteitszorg</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- Beleidsdocumenten op het gebied van de kwaliteitszorg.</li> <li>- Recente evaluatierapporten (zowel intern als extern, inclusief de meetinstrumenten en de analyses) van aspecten van het onderwijs, zoals verslagen van</li> <li>- gecommiteerden, evaluaties onder studenten en docenten, module-evaluaties,</li> <li>- studententevredenheidsonderzoek, uitkomsten en analyses van evaluaties en</li> <li>- verbeteractiviteiten</li> <li>- Samenvatting en analyse van recente evaluatieresultaten en relevante managementinformatie</li> <li>- Documentatie over student- en docenttevredenheid.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- Kwaliteitszorgplan 2009-2012</li> <li>- Kwaliteitszorgrapportage 2009-2010 opleiding Voeding en Diëtetiek</li> <li>- Minorenbeleidsplan</li> <li>- Kengetallen voor kwaliteitszorg en accreditatie 2010. Voeding en Diëtetiek</li> <li>- Benchmarkcijfers opleidingen Voeding en Diëtetiek</li> </ul>
<p>Onderwerp 6. Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- Een representatieve selectie (spreiding in vakgebieden en in beoordeling) van toetsopgaven en feitelijk gemaakte tussentijdse en afsluitende toetsen, werkstukken, opdrachten, beroepsproducten et cetera en de beoordeling daarvan.</li> <li>- Documenten, verslagen en reglementen van de examencommissie, de toetscommissie en/of andere relevante commissies, inclusief de samenstelling ervan.</li> <li>- Zes door het panel geselecteerde afstudeerproducten uit de overzichtslijst (zie 9.1), inclusief beoordelingen en eventueel extra afstudeerproducten van afgestudeerden waarmee het panel spreekt (zie Handleiding stap 6 over het bezoekprogramma). Indien er sprake is meerdere varianten kiest het panel, naast de hoofdvariant, voor iedere variant twee extra afstudeerproducten. In het geval van een</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- Toetshandleiding studenten Summatieve Toetsing Niveaus 1, 2 en 3.</li> <li>- Selectie van toetsen en beoordelingen (incl. portfolio's)</li> <li>- Toetsbeleid IPS</li> <li>- Verslagen en reglementen examencommissie</li> <li>- Analyse van de dekking van de majorcompetenties in de summatieve toetsing</li> <li>- Verslagen extern deskundigen</li> <li>- Verslag toetsing BVC</li> </ul>

<p>clustervisitatie selecteert het panel van elke opleiding 6 afstudeerproducten.</p> <ul style="list-style-type: none"><li>- In het geval niet alle eindkwalificaties (standaard 1) in de eindwerkstukken worden beoordeeld, wil het panel van enkele van de studenten ook de producten inzien, waaruit blijkt dat de overige eindkwalificaties zijn bereikt (standaard 16). Dit kunnen bijvoorbeeld portfolio's, stagewerkstukken en -verslagen of andere producten zijn.</li><li>- In het geval er sprake is van een AD-programma dat volledig moet worden beoordeeld (zie hoofdstuk 7 in het protocol), worden er vier afstudeerproducten ter inzage gelegd tijdens de visitatie, met gemotiveerde beoordelingen, evenwichtig gespreid in een range van net voldoende tot zeer goed.</li></ul>	
--	--



## Bijlage 6 Verklaring van volledigheid en correctheid van de informatie

Netherlands Quality Agency



### Verklaring van volledigheid en correctheid van de informatie

betreffende de visitatie van de

Opleiding: Voeding en Diëtetiek

Instelling: Hogeschool van Arnhem en Nijmegen

Visitatie datum: 10 en 11 mei 2011

Ondergetekende: *M. Pistorius*

vertegenwoordigend het management van de genoemde opleiding,

in de functie van: *ddj. directeur Ips*

verklaart hierbij dat alle informatie ten behoeve van de visitatie van de genoemde opleiding in volledigheid en correctheid ter beschikking wordt gesteld, *waaronder informatie over alternatieve afstudeerroutes die momenteel en/of gedurende de afgelopen 6 jaar (hebben) bestaan*, zodat het visitatiepanel tot een op juiste feiten gebaseerde oordeelsvorming kan komen.

Handtekening:

Datum:

*1 juni 2012*

006A2011.07

Fortis Bank 24 00 31 679  
Handtekening: 97989870